

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläinlääkintähuoltolakia, joka ei ole vielä voimassa.

Esityksen mukaan eläinlääkäripalvelujen kunnallinen järjestämisvastuu ehdotetaan muotoiltavaksi osin uudella tavalla siten, että velvollisuus järjestää seura- ja harrastuseläimiä varten muita palveluja kuin ensiavun luonteista kiireellistä eläinlääkäripalvelua määräytyisi alueellisten tarpeiden perusteella. Laissa säädettäisiin järjestämisvastuun laajuuden määrittävistä kriteereistä, joilla turvattaisiin palvelujen riittävä ja kohtuuhintainen saatavuus joko julkisina tai yksityisinä palveluina kaikilla alueilla sekä kunnille säädettyjen eläinlääkintähuollon tehtävien asianmukainen hoito. Kunnallisen järjestämisvastuun enimmäislaajuutena olisi laissa jo oleva luettelo eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömistä eläinlääkäripalveluista. Jotta kunta voisi täydentää lakisääteistä palveluvalikoimaansa tietyillä tarpeellisiksi katsomillaan täydentävillä palveluilla, lakiin sisällytettäisiin rajattu poikkeus kuntalaissa säädetyistä palvelujen yhtiöittämisvelvollisuudesta.

Muutosehdotukset ovat tarpeen EU:n valtiontukisääntöjen vuoksi. Ehdotusten taustalla on Suomen ja komission välillä käyty yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen julkista tukea koskenut neuvotteluprosessi. Eläinlääkintähuoltolain nykyinen voimaantulosäännös, jonka mukaan voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella, on perustunut tarpeeseen saada komission tulkinta notifikaation tarpeesta, ja jos tarve todetaan, komission päätös tuen hyväksyttävyydestä. Nyt kun tarvetta ei enää ole, voimaantulosäännöstä muutettaisiin siten, että eläinlääkintähuoltolaki tulee voimaan 1.1.2026.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö	4
2.1 Nykytila	4
2.1.1 Kansallinen lainsäädäntö	4
2.1.2 EU:n valtioneuvoston päätökset	6
2.2 Nykytilan arviointi	7
3 Tavoitteet	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	8
4.1 Keskeiset ehdotukset	8
4.2 Pääasialliset vaikutukset	9
4.2.1 Valtiontaloudelliset vaikutukset	9
4.2.2 Kuntiin kohdistuvat vaikutukset	9
4.2.3 Vaikutukset yliopistoihin	12
4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	13
4.2.5 Yritysvaikutukset	15
4.2.6 Maaseutuvaikutukset	17
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	17
6 Lausuntopalaute	17
7 Säännöskohtaiset perustelut	19
8 Lakia alemman asteinen sääntely	25
9 Voimaantulo	25
10 Toimeenpano ja seuranta	25
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisympäristö	25
11.1 Kuntien itsehallinto	25
11.2 Yhdenvertaisuus	26
11.3 Elinkeinovapaus	26
11.4 Sivistykselliset oikeudet	27
LAKIEHDOTUS	28
Laki eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta	28
LIITE	33
RINNAKKAISTEKSTI	33
Laki eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta	33

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Eläinlääkintähuoltolaki (285/2023) on vahvistettu 3.3.2023, mutta se ei ole vielä voimassa. Lain voimaantulosäännöksen mukaan voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Lainuudistuksen yhtenä keskeisimmistä tavoitteista oli turvata yhteiskunnan kannalta välttämättömien eläinlääkäripalvelujen saatavuus tavalla, joka poistaa julkisen ja yksityisen sektorin väliseen kilpailuneutraliteettiin liittyvät nykyiset ongelmat. Ongelmat, jotka on todettu Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvontakäytännössä, johtuvat suurelta osin voimassa olevien säädösten keskinäisistä ristiriidoista. Nämä ristiriidat ovat johtaneet tilanteeseen, jossa eläinlääkäripalveluja tarjotaan kunnissa yhtiöittämättä ja verovaroin tuetusti, vaikka tuotettavat palvelut kuuluvat kuntien järjestämisvastuuseen vain osittain.

Järjestämisvastuun uudelleenmuotoilulla täsmennettiin lakisääteisten palvelujen ja kuntien kilpailutilanteessa markkinoilla tarjottavien palvelujen välistä rajanvetoa sekä pyrittiin estämään ne haitat, joita kunnallisen eläinlääkintähuollon osittainen yhtiöittäminen aiheuttaisi järjestelmän toiminnalle.

Lainsäädännölliset esteet lakisääteisen perustason ylittävien palvelujen markkinaperusteiselle hinnoittelulle poistettiin, minkä lisäksi kunnille säädettiin nykyistä laajempi harkintavalta päättää sen järjestämisvastuuseen kuuluvista palveluista perittävistä asiakasmaksuista. Maksuja koskevia säännöksiä väljennettiin lisäksi tavalla, joka lisää valtakunnallisten työmarkkinaosapuolten sopimusvapautta palkkojen osalta ja antaa niille mahdollisuuden halutessaan kehittää uudenalaisia, työelämän tarpeiden ja työvoiman saannin kannalta nykyistä tarkoituksenmukaisempia palkkausratkaisuja.

Eläinlääkäripalvelut ovat luonteeltaan taloudellista toimintaa, johon lähtökohtaisesti sovelletaan EU:n valtiontuki- ja kilpailusääntöjä riippumatta siitä, harjoittaako toimintaa julkisyhteisö vai yksityinen yritys. Ns. SGEI-pakettiin sisältyvissä säädöksissä ja muissa asiakirjoissa Euroopan komissio on selventänyt valtiontukisääntelyn ja yleistä taloudellista etua (*SGEI*) koskevien palvelujen välistä suhdetta. Eläinlääkintähuoltolain voimaantuloajankohdan jääminen avoimeksi on liittynyt tarpeeseen saada komission päätös eläinlääkäripalveluihin käytettävän julkisen rahoituksen hyväksymisestä tai selvyys siitä, että tuki ei komission tulkinnan mukaan ole notifiointivelvollisuuden piirissä.

Suomen ja komission välisessä neuvotteluprosessissa on käynyt ilmi, että tukijärjestelmää ei voida ottaa käyttöön ilman että lakiin tehdään eräitä muutoksia. Näiden muutosten myötä tukea voidaan myöntää komission ns. SGEI-päätöksen puitteissa eikä tuen hyväksyvää komission päätöstä tarvita.

Viime vaalikaudella aloitetun uudistuksen loppuun saattaminen on tärkeää myös nykyisen hallitusohjelman toteuttamiseksi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman ”Vahva ja välittävä Suomi” kohdassa 6.6. ”Suomi elää maaseudusta ja metsistä” todetaan, että eläinlääkäripalveluiden saatavuus, kohtuulliset asiakasmaksut ja päivystys turvataan koko maassa.

1.2 Valmistelu

Suomessa työ- ja elinkeinoministeriöllä on SGEI-palvelujen osalta yleinen koordinoiva rooli. Ministeriö on maa- ja metsätalousministeriön pyynnöstä alkuvuodesta 2022 lähestynyt Euroopan komissiota tiedusteluilla ja jakanut tietoa silloin vielä luonnosvaiheessa olleesta eläinlääkintähuoltolaista tarkoituksenaan käynnistää se prosessi, jonka puitteissa selviää komission suhtautuminen julkisten eläinlääkäripalvelujen tukeen. Asiaa koskevat suulliset keskustelut komission ja valtioneuvoston välillä käynnistyivät syyskuussa 2022. Prosessi oli vielä kesken edellisen vaalikauden lopussa, kun eläinlääkintähuoltolaki vuoden 2023 alussa hyväksyttiin eduskunnassa.

SGEI-asioissa on tavallista, että komission kanssa neuvottelemalla saadaan tukijärjestelmää koskevaa ohjeistusta ja näkemyksiä ja että varsinaisia päätöksiä virallisiin notifikaatioihin tehdään vain hyvin harvoin. Menettelytavan taustalla on todennäköisesti se, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa (SEUT) tunnustetaan jäsenvaltion viranomaisten keskeinen asema ja laaja harkintavaltta yleishyödyllisten palvelujen määrittelyssä, mihin liittyy komission mahdollisuus puuttua järjestelyjen osalta ns. ilmeisiin virheisiin.

Eläinlääkintähuoltolain osalta tulkinnanvaraisuutta on liittynyt erityisesti siihen, miten notifiointivelvollisuuden kannalta olennaista tuen vuosittaista enimmäisrajaa, 15 miljoonaa euroa, arvioidaan tilanteessa, jossa järjestämisvastuu perustuu valtakunnallisiin säännöksiin, mutta järjestäjillä on alueellista toimivaltaa päättää esimerkiksi palvelujen järjestämistavasta ja asiakashinnoista. Tulkinnanvaraisuutta liittyi myös kunnan itse harjoittamaan taloudelliseen toimintaan kohdistuvan edun määrään silloin, kun toimintaa ei harjoiteta yhtiömuodossa, sekä siihen, miten yleiseen etuun liittyviä tarpeita määritettäessä otetaan huomioon muita samaan toiminnalliseen kokonaisuuteen liittyviä yleisen edun mukaisia perusteita.

Eläinlääkintähuoltolain valtioneuvoston päätöksen mukaisuutta koskeva prosessi päättyi lokakuussa 2023, minkä jälkeen lain muuttamista koskeva lakiehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä.

Luonnos hallituksen esitykseksi on ollut lainsäädännön arviointineuvostossa arvioitavana. Arviointineuvosto antoi lausuntonsa esitysluonnoksesta 13.3.2024. Lausunnossa todetaan, että luonnoksen perusteella saa käsityksen esityksen keskeisistä ehdotuksista. Lausunnossa kuitenkin nostetaan esiin useita kohtia, joiden osalta ehdotettavan sääntelyn taustaa ja vaikutuksia tulisi kuvata tarkemmin. Lausunto on luettavissa esityksen hankesivuilta. <https://mmm.fi/hanke2?tunnus=MMM047:00/2023>. Esityksen jatkovalmistelussa esityksen perusteluja on täydennetty arviointineuvoston lausunnon mukaisesti.

Esitys on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Nykytila

2.1.1 Kansallinen lainsäädäntö

Vielä voimassa olevan eläinlääkintähuoltolain (765/2009, jäljempänä *vanha laki*) mukaan kunnan tulee järjestää perustasoiset eläinlääkäripalvelut laissa määritellyille hyötyeläimille sekä kiireellinen eläinlääkärintoimet kaikille eläimille. Seura- ja harrastuseläimille muut kuin kiireelliset perustasoiset eläinlääkäripalvelut tulee järjestää vain, jos näitä palveluja ei ole muutoin saatavilla ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella.

Kilpailuneutraliteettisääntelyn kannalta vanhan lain ongelmana on, että raja lakisääteisten palvelujen ja kilpailutilanteessa markkinoilla tarjottavien palvelujen välillä jää epäselväksi. Lainuudistuksessa tätä rajaa selkeytettiin täsmentämällä kunnallista eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuuta. Uuteen eläinlääkintähuoltolakiin sisältyvä 14-kohtainen luettelo kattaa ne palvelut, joiden maanlaajuista saatavuutta ja kohtuuhintaista saavutettavuutta pidetään eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta keskeisenä.

Seura- ja harrastuseläinten muita kuin kiireellisiä palveluja koskevan järjestämisvastuun muotoilu vanhassa laissa on ongelmallinen siksi, että kuntalain (410/2015) mukaan kunnan tulee yhtiöittää muut kuin lakisääteiset palvelunsa, joita se tarjoaa kilpailutilanteessa markkinoilla, ellei joku lain mukaisista yhtiöittämisvelvollisuutta koskevista poikkeuksista sovellu. Yhtiöittämisvelvollisuuden katsotaan olennaisella tavalla vaarantavan palvelujärjestelmän toimivuutta ja mm. eläintautivalmiuden kannalta tärkeän virkaeläinlääkärijärjestelmän jatkuvuutta, eikä palveluja ole käytännössä yhtiötetty. Asiaa käsitellään laajasti uutta eläinlääkintähuoltolakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 83/2022 vp, s. 22–25).

Eläinlääkintähuoltolain palveluluetteloon sisältyy myös seura- ja harrastuseläimiä varten tuotettavia kiireettömiä palveluita, mikä merkitsee kuntien lakisääteisten velvollisuuksien laajentumista osalla alueista. Käytännössä muutos ei kuitenkaan ole suuri, sillä lähes kaikki kunnat järjestävät vähintään luettelon mukaiset palvelut. Kyse on eräänlaisesta vähimmäiskokonaisuudesta, jota oman tuotannon ylläpitäminen käytännössä edellyttää useimmilla alueilla, kun ajatellaan tuotannon organisointia, eläinlääkäreiden työnkuvaa ja rekrytointia, asiakasnäkökulmaa sekä eläinlääkintähuollon tehtäväkokonaisuuden toimivuutta.

Lain mukaan kuntien velvollisuutena on turvata eläinlääkäripalvelujen saatavuus siten, että eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömiä peruspalveluja on saatavilla asiakkaiden kannalta kohtuullisella etäisyydellä ja kohtuuhintaisesti.

Lakisääteisten palvelujen asiakasmaksuja koskevat eläinlääkintähuoltolain säännökset merkitsevät, että kunta voi eläinlääkärin vastaanottokäynnistä perittävällä maksulla kattaa paitsi niitä kustannuksia, joita kunnalle aiheutuu toimitiloista, välineistä ja avustavan henkilökunnan palkkauksesta, myös muita palvelujen tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia. Kunnallisten asiakasmaksujen tulee kuitenkin olla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisia. Uudet säännökset ovat omiaan lisäämään kuntien asiakasmaksukertymää vähentäen nimenomaan seura- ja harrastuseläimille tuotettaviin palveluihin kohdistuvaa julkista tukea.

Uusi laki merkitsee, että muut kuin järjestämisvastuuseen määritellyt palvelut tulee kilpailulain ja kuntalain edellyttämällä tavalla hinnoitella markkinaperusteisesti silloin, kun kunta vapaaehtoisuuden perusteella järjestää tällaisia palveluja kilpailutilanteessa markkinoilla. Kunta voi tuottaa tällaisia palveluja omana toimintanaan eli poiketen kuntalaisissa säädetystä velvollisuudesta yhtiöittää nämä palvelut silloin, kun kuntalain mukaisen yhtiöittämispoikkeuksen kriteerit eli vähäisyyteen liittyvä vaatimus täyttyy.

Eläinlääkintähuoltolain mukaan järjestämisvastuuseen kuuluviin palveluihin sovelletaan EU-lainsäädäntöön perustuvia avoimuusvelvoitteita, jotka lisäävät järjestelmään kohdistuvan julkisen tuen läpinäkyvyyttä. Laissa olisi lisäksi säännös, jonka mukaan julkisten palvelujen mitoituksessa tulee ottaa huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut. Tarkoitus ei ole, että julkisia palveluja tuotetaan määrällisesti enempää kuin on välttämätöntä lain tarkoituksen ja palvelujärjestelmän toimintakyvyn kannalta.

Vanhan lain mukaisia julkisten eläinlääkäripalvelujen järjestäjiä ovat ainoastaan kunnat. Helsingin yliopisto on tehnyt Yliopistollisen eläinsairaalan sijaintikuntien ja kuntayhtymien kanssa sopimuksia, joiden puitteissa yliopisto tuottaa kuntien järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja. Koska palvelutuotanto on erittäin tärkeää yliopiston opetus- ja tutkimustoiminnan edellyttämän potilasaineuksen saannin kannalta, eläinlääkintähuoltolain uudistuksessa Yliopistollisen eläinsairaalan palveluille säädettiin lakisääteinen julkisten palvelujen asema. Yliopisto tuottaa palveluja siinä laajuudessa kuin eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii, ja eläinsairaalan toiminta-alueen kunnat ovat velvollisia maksamaan yliopistolle lain säännösten mukaisen korvauksen säästyeistä kustannuksistaan.

2.1.2 EU:n valtioneukisäännöt

Yleishyödylliset palvelut, jotka katsotaan taloudelliseksi toiminnaksi, ovat EU-lainsäädännön mukaan yleistä taloudellista etua koskevia palveluja eli SGEI-palveluja. SEUT tunnustaa jäsenvaltioiden oikeuden tarjota ja rahoittaa näitä palveluja silloin, kun markkinavoimat eivät yksin huolehtisi niiden tuottamisesta, ainakaan yleisesti kaikkien saatavilla olevan kohtuuhintaisen palvelun muodossa. Sopimuksen 106 artiklan 2 kohdan mukaan yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, sovelletaan kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä hoitamasta niille uskottuja erityistehtäviä. Kaupan kehitykseen ei saa vaikuttaa tavalla, joka olisi ristiriidassa unionin etujen kanssa. Yrityksenä pidetään myös julkisyhteisöä.

SEUT:n pöytäkirjassa N.o 26 luetellaan yleistä taloudellista etua koskeviin palveluihin liittyvät unionin yhteiset arvot. Ne käsittävät erityisesti kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten keskeisen aseman ja laajan harkintavallan tarjota, tilata ja järjestää yleistä taloudellista etua koskevia palveluja siten, että palvelut vastaavat mahdollisimman hyvin käyttäjien tarpeita. Arvoissa otetaan huomioon eri palvelujen väliset erot ja erot käyttäjien tarpeissa ja mieltymyksissä, jotka voivat johtua erilaisista maantieteellisistä, yhteiskunnallisista tai kulttuurisista tilanteista. Lisäksi arvoina mainitaan palvelujen korkea laatu ja turvallisuuden taso sekä kohtuuhintaisuus, yhdenvertainen kohtelu ja yleisen saatavuuden ja käyttäjien oikeuksien edistäminen.

Komission antamassa SGEI-paketissa selvennetään valtioneukisääntelyn ja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen välistä suhdetta.

SGEI-pakettiin kuuluu komission tiedonanto Euroopan unionin valtioneukisääntöjen soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tuottamisesta myönnettävään korvaukseen (2012/C 8/02, *SGEI-tiedonanto*), jossa selkeytetään yleishyödyllisten taloudellisten palvelujen kannalta merkityksellisiä valtioneukien peruskäsitteitä, kuten tuen, yleishyödyllisten taloudellisen palvelun ja taloudellisen toiminnan käsitteitä. SGEI-tiedonannossa myös esitellään palvelujen tuottamiseen sovellettavat vaatimukset, jotka koskevat palveluntarjoajan valintaa ja toimeksiantoa sekä korvauksen laskemista ja ylikompensaation kieltoa.

Komission tiedonannossa julkisesta palvelusta maksettavana korvauksena myönnettävää valtioneukia koskevista Euroopan unionin puitteista (2011, *SGEI-puitteet*) esitetään täsmällisempi menetelmä korvauksen laskemiseksi, käsitellään avoimuuteen ja syrjimättömyyteen liittyviä vaatimuksia sekä vaaditaan jäsenmaita ottamaan käyttöön tehokkuuskannustimia, joilla rohkaistaan palveluntarjoajia toimimaan mahdollisimman tehokkaasti. Komissio arvioi sille notifioitavien tukien ja tukijärjestelmien valtioneukisääntöjenmukaisuutta puitteita vasten.

Tietyt SGEI-järjestelyt vapautetaan tuen ennakoilmoitusvelvollisuudesta Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklan 2 kohdan määräysten soveltamisesta tietyille yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille korvauksena julkisista palveluista myönnettävään valtiontukeen annetussa komission päätöksessä (2012/21/EU, *SGEI-päätös*). Kokonaan vapautettuja ovat päätöksessä yksilöivät sosiaalipalvelut. Muut SGEI-palvelut on vapautettu ennakoilmoitusvelvollisuudesta, jos palveluista maksettava vuotuinen korvaus on enintään 15 miljoonaa euroa. Järjestelyjen puitteissa maksettava tuki on raportoitava komissiolle kahden vuoden välein.

Sekä notifiointi- että raportointivelvollisuuden ulkopuolella ovat hyvin pienet SGEI-järjestelyt. Edellytyksenä on, että palveluista suoritettava korvaus on enintään 500 000 euroa minkään kolmen verovuoden jakson aikana. Asiasta säädetään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille myönnettävään vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 360/2012.

2.2 Nykytilan arviointi

SGEI-sääntelyä voidaan käyttää niin paikallisella, alueellisella kuin valtakunnallisellakin tasolla. Tukijärjestelyistä vastaavan viranomaisen on itse arvioitava, voidaanko sääntelyä soveltaa järjestelyyn. Suomessa työ- ja elinkeinoministeriöllä on yleinen koordinoiva ja neuvoa antava rooli. Ministeriö koordinoi esimerkiksi joka toinen vuosi tehtävää maaraportointia.

Eläinlääkintähuoltolaissa asetetaan kunnille eläinlääkäripalveluja koskeva yhtäläinen järjestämisvelvollisuus, jonka avulla pyritään turvaamaan eläinlääkäripalvelujen riittävä saatavuus ja kohtuuhintainen saavutettavuus koko maassa. Palvelujen mitoituksessa otetaan kuitenkin huomioon kunkin alueen yksityinen palveluntarjonta. Kunnan järjestämisvastuuseen sisältyy päätöksenteko siitä, millä palvelurakenteella ja kustannustasolla palveluja kuntalaisille tuotetaan ja osallistuvatko yksityiset palveluntuottajat joiltakin osin julkisten palvelujen tuottamiseen sopimuksen perusteella.

Komission kanssa käydyssä valtiontukiprosessissa saadun komission SGEI-paketin tulkintaa koskevan ohjeistuksen perusteella katsotaan, että eläinlääkintähuoltolain mukainen SGEI-tuki ei ole hyväksyttävää, ellei eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuuta muotoilla uudella tavalla. Ongelmana on se, että seura- ja harrastuseläimiä koskevien kiireettömien palvelujen kuten rokotusten, loishäätöjen, tunnistusmerkintöjen sekä muun kuin päivystysluonteisen sairauksien hoidon osalta järjestämisvastuuta ei voida asettaa yhtäläisenä koko maata koskien ilman alueellisten erojen huomioimista.

Alueelliset erot liittyvät etenkin siihen, missä määrin kullakin alueella on yksityistä palveluntarjontaa. Komission ohjeistuksen perusteella katsotaan, että määrittelyyn voi vaikuttaa kunkin palvelun yksittäisen tarjonnan kartoittamisen lisäksi myös alueellisen viranomaisen eli palvelujen järjestäjän arvio siitä, millaista palvelukokonaisuutta oman tuotannon ylläpitäminen ja säädettyjen eläinlääkintähuollon tehtävien hoituminen käytännössä kullakin alueella edellyttää. Lisäksi katsotaan, että jos kunnallisen eläinlääkintähuollon kokonaisuuteen katsotaan perustelluksi liittää myös kilpailutilanteessa markkinoilla tarjottavia palveluja, näitä voidaan tuottaa kunnan omana toimintana yhtiöittämättä.

Eläinlääkintähuoltolakia koskevan hallituksen esityksen vaikutusarviointia koskevasta jaksosta käy ilmi, että eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä kunnille aiheutuvien kustannusten arvioidaan olevan uuden lain myötä yhteensä noin 37 miljoonaa euroa vuodessa (HE 83/2022 vp, s. 32–34). Tämä kustannustaso ylittää SGEI-päätöksen enimmäiskorvausta koskevan rajan,

mutta yksittäisten järjestäjien eli kuntien tai niiden muodostamien ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden, joita on maassa 62, vuosikustannukset jäävät selvästi SGEI-päätöksen mukaisen 15 miljoonan euron rajan alapuolelle. Komissio ei ole pitänyt eri järjestäjien antamia palveluvelvoitteita yhtenä kokonaisuutena siten, että osien arvo tulisi laskea yhteen arvioidessa kyseistä raja-arvoa. Tarve muotoilla SGEI-järjestelmä alueellisten, myös palveluvalikoiman sisällön osalta harkintavaltaa sisältävien SGEI-järjestelyjen varaan rakentuvaksi merkitsee, että tuki eläinlääkäripalveluihin voidaan myöntää SGEI-päätöksen mukaisena tukena, eikä komission päätöstä tuen hyväksymisestä tarvita.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on varmistaa julkisia eläinlääkäripalveluja koskevan tukijärjestelmän valtiontukisääntöjenmukaisuus ja sitä kautta mahdollistaa uuden eläinlääkintähuoltolain voimaantulo.

Tavoitteena on tehdä lakiin tarvittavat muutokset vaarantamatta viime vuonna toteutetun lainuudistuksen keskeisiä tavoitteita, jotka liittyvät sen turvaamiseen, että eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömiä peruspalveluja on saatavilla ympäri Suomen asiakkaiden kannalta kohtuullisella etäisyydellä ja kohtuuhintaisesti. Uuden lain tavoitteena on myös vähentää eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä kunnille aiheutuvia kustannuksia. Lisäksi lailla pyritään varmistamaan julkisten ja yksityisten eläinlääkäripalvelujen laatu ja valvonta, kunnaneläinlääkärille säädettyjen valvontatehtävien hoidon edellytykset ja eläinlääkärikoulutusta antavan yliopiston mahdollisuus saada opetus- ja tutkimustehtävänsä turvaamiseksi välttämätön potilasaines.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläinlääkintähuoltolakia.

Kunnallisten eläinlääkäripalvelujen järjestämisvelvollisuutta koskeviin säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi ne muutokset, jotka ovat komissiolta saadun ohjauksen perusteella välttämättömiä lain saattamiseksi yhteensopivaksi yleistä taloudellista etua koskeviin palveluihin sovellettavien valtiontukisääntöjen kanssa. Kyse on järjestämisvastuun muotoilusta osittain uudella tavalla siten, että velvollisuus järjestää seura- ja harrastuseläimiä varten muita palveluja kuin ensiavun luonteista kiireellistä eläinlääkäriapua määräytyisi alueellisten tarpeiden perusteella.

Ehdotuksen mukaan laissa oleva 14-kohtainen luettelo eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömistä eläinlääkäripalveluista säilyisi kunnallisen järjestämisvastuun enimmäislaajuutta osoittavana sääntelynä.

Kuntien järjestämisvastuun vähimmäislaajuus määräytyisi lakiin ehdotettujen säännösten mukaisesti. Kuntien tulisi järjestää luettelon mukaiset palvelut ainakin elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettäville eläimille sekä lisäksi kaikille eläimille luettelon mukaiset palvelut siltä osin kuin kyse on laissa tarkoitettusta kiireellisestä eläinlääkäriavusta. Kiireellinen eläinlääkäriapu tarkoittaa sellaista eläimen äkillisen ja vakavan sairastumisen, vahingoittumisen tai sairauden vaikeutumisen edellyttämää välitöntä arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai eläimen merkittävää kärsimystä. Kiireelliseen eläinlääkäriapuun kuuluu myös eläimen lopetus eläinsuojelullisin perustein. Kunnat ylläpitävät virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäriapua varten

päivystyspalvelua kunnallisena yhteistoimintana yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella.

Muut luettelon mukaiset palvelut kuuluisivat järjestämisvastuuseen vain siltä osin kuin niiden järjestäminen on tarpeen kyseisten palvelujen riittävän ja kohtuuhintaisen alueellisen saatavuuden varmistamiseksi taikka elintarvike- ja turkistuotantoa varten tarvittavien palvelujen, kiireellisen eläinlääkärinavun tai muiden kunnille eläinlääkintähuoltolaissa säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaamiseksi. Laissa säilyisi säännös, jonka mukaan järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen mitoituksessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut.

Muutokset merkitsisivät, että järjestämisvastuun laajuudessa olisi alueellisia eroja ja että laajuus määrittyisi kunnallisen päätöksenteon kautta alueellisen tarveharkinnan perusteella. Tältä osin tilanne vastaisi pitkälti vanhan lain mukaista tilannetta. Siltä osin kuin kunta haluaisi järjestää palveluja, joita ei lain kriteereiden perusteella voida sisällyttää järjestämisvastuuseen, kyse olisi kilpailutilanteessa markkinoilla tarjottavista palveluista, joihin sovellettaisiin markkinaperusteista hinnoittelua. Koska on tarkoituksenmukaista, että kunnallisen eläinlääkintähuollon palveluvalikoimaan voidaan sisällyttää joustavasti myös tällaisia palveluja, lakiin sisällytettäisiin rajattu poikkeus kuntalaissa säädetystä palvelujen yhtiöittämisvelvollisuudesta.

Eläinlääkärinpalveluihin kohdistuva julkinen tuki olisi SGEI-päätöksen mukaista tukea, jota koskisi päätöksen mukainen raportointivelvollisuus.

Lakiin ehdotetaan tehtäväksi myös eräitä edellä kuvatuista muutoksista johtuvia pitkälti teknisluonteisia muutoksia. Lisäksi eläinsuojelulakiin (247/1996) kohdistuvat viittaussäännökset ehdotetaan kohdistettavaksi eläinlääkintähuoltolain antamisen jälkeen säädettyyn eläinten hyvinvoinnista annettuun lakiin (693/2023).

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Valtiontaloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia valtiontalouteen. Esitys ei vaikuttaisi eläinlääkäripalvelujen tai muiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisestä kunnille maksettaviin valtionosuuksiin. Peruspalvelujen valtionosuus on laskennallinen, eikä esitys vaikuta laskentaperusteisiin, joihin kuuluvat asukasmäärän lisäksi muun muassa asukastiheys ja saaristoisuus, ei sen sijaan esimerkiksi se, miten kunta järjestää eläinlääkäripalvelut ja millaisia asiakasmaksuja se niistä perii.

4.2.2 Kuntiin kohdistuvat vaikutukset

Vaikutukset palvelujen järjestämiseen

Eläinlääkintähuoltolain uudistuksessa kunnille säädettiin yhdenmukainen velvollisuus järjestää välttämättömiksi katsottavat perustasoiset eläinlääkäripalvelut kaikille eläimille. Tämä merkitsi, että järjestämisvastuu seura- ja harrastuseläinten palveluja koskien laajeni osittain osalla alueista. Muutoksen ei hallituksen esityksessä (HE 83/2022 vp, s. 32–34) kuitenkaan katsottu tosiasiallisesti juurikaan laajentavan kuntien tehtäviä, sillä selvitysten perusteella lähes kaikki kunnat tai ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueet järjestävät uuden lain mukaiseen järjestämisvastuuseen sisältyviä peruseläinlääkäripalveluja myös seura- ja harrastuseläimille huolimatta siitä, että palvelujen järjestäminen näille eläimille on osalla

alueista vapaaehtoista. Lisäksi esitykseen sisältyvän arvion mukaan niiden kuntien, joissa kyseisiä palveluja ei järjestetä, olisi todennäköisesti mahdollista järjestää puuttuvat palvelut sopimalla niiden tuottamisesta yksityisen palveluntuottajan kanssa ilman ainakaan merkittäviä lisäkustannuksia.

Nyt ehdotettu muutos jättäisi, samoin kuin vielä voimassa oleva vanha laki, kunnille harkintavaltaa sen arvioinnissa, miltä osin järjestämisvastuuseen sisältyy myös muita kuin kiireelliseksi eläinlääkäriinavuksi luokiteltavia seura- ja harrastuseläinten perustasoisia palveluja. Järjestämisvastuun määräytymisen kriteerit olisivat kuitenkin tarkempia kuin vanhassa laissa. Tämä olisi kilpailuneutraliteetin kannalta parannus vallitsevaan vanhan lain mukaiseen tilanteeseen, koska lakisääteisten palvelujen ja markkinahintaisesti tuotettavien palvelujen välinen raja olisi aiempaa selkeämpi.

Tarkennukset turvaisivat uuden lain tavoin kunnallisen eläinlääkintähuollon toimintamahdollisuuksia, kun toiminnan kannalta olennaisten palvelujen tuottaminen olisi mahdollista kunnan omana toimintana ilman yhtiöittämisvelvollisuutta.

Yhtiöittämisvelvollisuuden palvelujärjestelmän toimivuudelle aiheuttamia haitallisia vaikutuksia käsitellään uutta eläinlääkintähuoltolakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 83/2022 vp, s. 22–25). Ongelmien vuoksi eläinlääkäripalveluja ei ole millään alueella yhtiöitetty.

Tiivistetysti ongelmat liittyvät mm. siihen, että tuotantoeläimiä varten tuotettavia palveluja ja päivystyspalveluja sekä seura- ja harrastuseläimille tarjottavia kiireettömiä palveluja tarjoavat samat eläinlääkärit samoissa tiloissa samanaikaisesti. Jos viimeksi mainittuja palveluja ei voitaisi tuottaa osana kunnallista kokonaisuutta, ei kunnaneläinlääkäreille pitkien etäisyyksien maassa riittäisi virka-aikana tarpeeksi töitä, sillä virkojen määrää ei voida päivystyksen toimivuuden turvaamiseksi juurikaan vähentää. Kunnaneläinlääkäreiden ammattitaito ei myöskään pysyisi yllä harvoin eteen tulevia kiireetilanteita ajatellen, jos kunnaneläinlääkärit eivät muina aikoina suorittaisi vastaavatyypisiä toimintoja. Virka-aikaisen työn vähentyminen vaikuttaisi kunnaneläinlääkäriin virkaan perustuviin ansioihin kuitenkin ilman, että kunnan maksama palkkasumma vähenisi. Muutokset vähentäisivät virkojen houkuttelevuutta ja aiheuttaisivat kunnissa lisääntyviä rekrytointiongelmia.

Myöskään kaikkien eläinlääkäripalvelujen yhtiöittäminen ei ole realistista, sillä se vähentäisi olennaisesti virkaeläinlääkäreiden määrää. Nykyisen järjestelmän etuna on joustavuus siinä, että kunnan praktikkoeläinlääkärit voivat hoitaa myös eläinlääkintähuollon virkatehtäviä. Tällä on merkitystä etenkin eläintautivalmiuden ja kiireellisten eläinsuojelutehtävien hoitamisen sekä esimerkiksi elävien eläinten kuten hevosten siirroissa vaadittavien eläinterveystodistusten myöntämisen kannalta. Ongelmana on myös se, että kunnan ei luultavasti olisi mahdollista soveltaa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 15 §:n mukaisia sidosyksikköhankintaa koskevia säännöksiä, koska lemmikkieläimille tarjottavien palvelujen osuus palveluista ylittää mainittuihin säännösten mukaiset kynnsarvot. Palvelutuotannon siirtäminen kunnalliseen osakeyhtiöön merkitsisi myös virkaehtosopimukseen perustuvan palkkausjärjestelmän poistumista ja työaikalainsäädännön soveltamista kunnaneläinlääkäreihin ilman siirtymäaikaa.

Kunnallisen lääkärien virka- ja työehtosopimuksen mukaan on suositeltavaa, että eläinlääkäri päivystää keskimäärin korkeintaan joka viides arkipäivä. Eläinlääkäriellä ei tulisi olla kahta useampaa peräkkäistä arkipäivystystä. Lähtökohtana on, että päivystysvapaat annetaan vastavuoroisuusperiaatteella siten, että kunnan/kuntayhtymän omat eläinlääkärit hoitavat toistensa tehtävät ilman sijaista ja erillistä korvausta. Näistä syistä johtuen yksi päivystysalue

vaatii käytännössä vähintään viisi eläinlääkärinä. Päivystyspiirien yhdistämistä rajoittavat käytännössä maantieteelliset etäisyydet, päivystyspiirin hallittavuus päivystäjän näkökulmasta sekä töiden ennakoimattomuus. Päivystyspalveluja hankitaan myös ostopalveluina osalla alueista. Tuotantoeläinpäivystys on kuitenkin yhtä yhteistoiminta-alueita lukuun ottamatta toteutettu kokonaan kuntien omana toimintana tai Helsingin yliopiston tuottamana palveluna. Esimerkiksi Varsinais-Suomen maakunnassa pieneläinpäivystyksestä eriytettyyn tuotantoeläinpäivystykseen osallistuu 18 eläinlääkärinä. Päivystys on järjestetty kolmessa päivystyspiirissä, joista kullakin päivystää yksi eläinlääkäri kerrallaan. Päivystävät eläinlääkärit tekevät tarvittaessa yhteistyötä keskenään, jolloin vapaana tai lähimpänä oleva eläinlääkäri voi tarvittaessa hoitaa potilaskäynnin.

Kuntien näkökulmasta on olennaista paitsi se, että perustasoisia eläinlääkäripalveluja seura- ja harrastuseläimille voidaan tuottaa yhtiöittämättä, myös mahdollisuus osoittaa näihin palveluihin julkista tukea. Tämä voi joillakin alueilla olla tärkeää kohtuullisten asiakashintojen turvaamiseksi, mutta subventiomahdollisuus on olennainen myös siksi, että kunnallisen eläinlääkäripalvelun tuottaminen eroaa monin tavoin yksityisten markkinatoimijoiden tuotannosta. Palvelujen tuottaminen tuotantoeläimiä varten edellyttää kunnaneläinlääkäreiltä runsasta matkustamista, mikä taas voi merkitä sitä, että eläinlääkärin läsnäolo vastaanotolla ei ole yhtä varmaa kuin yksityisen sektorin toimijoiden osalta. Kunnille kuuluva kiireellisen eläinlääkäriavun järjestämisvelvollisuus edellyttää, että kunnaneläinlääkärien ajanvarauskalentereissa on pidettävä riittävää väljyyttä kiireellisiä tapauksia ajatellen. Kuntien tulee pystyä hoitamaan lakisääteiset tehtävät prioriteettivaatimusten mukaisesti, mikä voi merkitä, että kiireettömällä potilaskäynnillä käyvät asiakkaat voivat joutua odottelemaan. Nämä seikat voivat vaikuttaa asiakaskokemuksiin, ja silloin kun palveluja tarjotaan puhtaasti markkinaehtoisesti, ne voivat merkitä kuntien asettumista muita palvelutuottajia epäedullisempaan asemaan.

Kuntien järjestämisvastuuta koskeva sääntely merkitsee myös sitä, että vaikka alueella olisi yksityistä tarjontaa, kunnilla on kuten nykyisinkin aina ainakin viimesijainen vastuu asukkaiden tarvitsemien palvelujen järjestämisestä. Kuntien pitää huolehtia, että luettelon mukaisia palveluja saadaan tarvittaessa kaikille eläinlajeille, joten kunnat eivät voi, toisin kuin yksityiset markkinatoimijat, rajata palvelujaan esimerkiksi yleisimpiin lemmikkieläinlajeihin. Kuntien pitää myös olla valmiita vastaamaan asukkaidensa tarpeisiin pystymättä valitsemaan asiakkaitaan. Kaikki edellä esitetyt seikat johtavat siihen, että vaikka kunnissakin on pyrittävä toiminnan mahdollisimman suureen tehokkuuteen, palveluntuottajien erilaisista rooleista johtuvia tehokkuuseroja esiintyy, ja ne voivat johtaa eroihin palvelutuotannon kustannustasossa.

Kuntien järjestämisvastuuseen ei voida sisällyttää muita kuin säädettyyn luetteloon kuuluvia palveluja. Muita täydentäviä palveluja voitaisiin tuottaa sillä edellytyksellä, että ne hinnoitellaan markkinaperusteisesti, jos kyseessä on kilpailutilanne. Näitä palveluja koskee lähtökohtaisesti yhtiöittämisvelvollisuus, jos ne tuotetaan kilpailutilanteessa, mutta siitä on poikkeuksia kuntalain 127 §:ssä. Eläinlääkäripalveluihin voi soveltua lähinnä poikkeus, joka koskee vähäiseksi katsottavaa toimintaa.

Ehdotettu rajattu yhtiöittämispoikkeus lisäisi kunnan toimintaan ennakoitavuutta ja joustavuutta, sillä kuntalakiin sisältyvän vähäisyyspoikkeuksen tulkintaan liittyy ongelmia. Kuntalakiä koskeneen hallituksen esityksen (HE 268/2014 vp) mukaan vähäisellä toiminnalla tarkoitetaan laissa satunnaista toimintaa markkinoilla sekä toimintaa, jolla ei ole markkinavaikutuksia tai ne ovat vähäisiä. Satunnaisella toiminnalla tarkoitetaan, että kunta ei voi suunnitella toimintaansa siten, että se tuottaa jatkuvasti tavaroita ja palveluja markkinoille. Lisääntyvä joustavuus voisi olla tarpeen kunnaneläinlääkärien rekrytoinnissa varsinkin

nykyinen eläinlääkäripula huomioon ottaen, sillä työn mielekkyyteen ja kiinnostavuuteen voi vaikuttaa se, ettei uudistuva lainsäädäntö rajaa mahdollisuutta tehdä esimerkiksi hätäleikkauksia eläimen hengen pelastamiseksi.

Vaikutukset kuntien kustannuksiin

Muutettavaksi ehdotetun uuden eläinlääkintähuoltolain tavoitteena olivat kustannussäästöt, jotka johtuisivat paitsi siitä, että järjestämisvastuun ulkopuolelle rajautuvat palvelut hinnoiteltaisiin markkinaperusteisesti, myös kunnallisten palvelujen asiakasmaksuja koskevien säännösten väljentämisestä tavalla, joka mahdollistaisi kuntien harkinnan mukaan aiempaa suurempien maksujen keräämisen. Näihin säännöksiin, joiden mukaisten kustannussäästöjen arvioitiin hallituksen esityksessä (HE 83/2022 vp, s. 32–34) olevan yhteensä noin 10 miljoonaa euroa vuodessa, ei ehdoteta muutoksia.

Kuten mainitussa esityksessä todetaan, arvioon liittyy kuitenkin huomattavaa epävarmuutta molempiin suuntiin, sillä asiakasmaksuja koskevat ratkaisut olisivat kuntien itsensä päätösvallassa. Ehdotus voisi merkitä, että osalla alueista kuntien kustannukset vähenisivät muutoksen vaikutuksesta jonkin verran enemmän kuin ilman nyt ehdotettua muutosta, jos kunnat alueellisen tarvearvion perusteella rajaisivat osan laissa olevan palveluluettelon palveluista järjestämisvastuunsa ulkopuolelle. Tämä ei ole kuitenkaan kovin todennäköistä, sillä kuten edellä on todettu, lähes kaikki kunnat järjestävät palvelut jo nyt vähintään luettelon mukaisessa laajuudessa eläinlääkintähuollon toimintaan ja alueen muihin tarpeisiin liittyvistä syistä, vaikka järjestäminen perustuu tällä hetkellä osittain vapaaehtoisuuteen. Toisaalta monet kunnat kokevat, että eläinlääkäripula vaikeuttaa paitsi virkojen täyttämistä myös kunnan ja yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan välisiin sopimuksiin perustuvia palveluhankintoja. Tästä johtuen palvelujen hintatason pitäminen kohtuullisena saattaa joillakin alueilla merkitä, että kunnan tulee jatkossa maksaa hieman aiempaa enemmän ostopalveluista, mikä voi vähentää uudesta eläinlääkintähuoltolaista saatavia kustannussäästöjä. Tältä osin kyse ei kuitenkaan ole uuden lain tai ehdotetun lakimuutoksen vaikutuksista.

Muut vaikutukset

Kunnille aiheutuu jonkin verran työtä järjestämisvastuun määrittelyyn liittyvästä tarvearvioinnista. Periaatteessa kyse ei ole uudesta tehtävästä vanhaan lakiin nähden, mutta ehdotetut säännökset ja SGEI-päätöksen soveltaminen merkitsevät, että arvioinnin suorittamiseen tulee joillakin alueilla panostaa aiempaa enemmän. SGEI-päätöksen velvoitteista kuten päätöksen mukaisesta tuen raportoinnista komissiolle aiheutuu myös työtä kunnissa.

Päätöksen 4 artiklan mukaan SGEI-velvoite asetetaan ”toimeksiannolla” eli yhdellä tai useammalla asiakirjalla, jonka muodon jokainen jäsenvaltio voi itse määrittää. Toimeksiannon muodostaisi kunnallinen päätös, jolla määriteltäisiin eläinlääkäripalveluja koskeva järjestämisvastuu eli jolla järjestäjä päättäisi omasta SGEI-palveluvelvoitteestaan. Toimeksiannossa tulee olla viittaus SGEI-päätökseen. SGEI-päätöksen vaatimukseen kuuluvat myös ”korvausta” koskevat vaatimukset ylikompensaation estämiseksi sekä avoimuusvaatimukset. Korvausta koskevat vaatimukset perustuvat palkkioita ja maksuja koskeviin lain säännöksiin, jotka estävät kuntia tekemästä voittoa järjestämisvastuuseen kuuluvilla palveluilla. Avoimuusvelvoite tulee täytetyksi eläinlääkintähuoltolain 33 §:n ja siinä viitattujen säännösten velvoitteiden kautta.

Avoimuusvelvoite ja siihen liittyvä raportointi eivät kuitenkaan aiheuta kunnille merkittävää lisätyötä ottaen huomioon uuden eläinlääkintähuoltolain 33 §:ään jo sisältyvät ja siinä viitattut

tiedonkeruuvälitteet, kustannusten erittelyä koskevat vaatimukset ja muut avoimuusvälitteet. SGEI-raportointia varten tarvittavat tiedot kerätään maa- ja metsätalousministeriön kautta työ- ja elinkeinoministeriöön, joka lähettää koosteen komissiolle.

4.2.3 Vaikutukset yliopistoihin

Helsingin yliopiston Yliopistollisen eläinsairaalan asemaa koskevat säännökset säilyisivät sisältönsä puolesta pääosin ennallaan. Helsingin yliopisto tuottaisi lain mukaiseen yhteiskunnallisesti tärkeiden peruspalvelujen luetteloon sisältyviä eläinlääkäripalveluja julkisina palveluina toiminta-alueellaan siinä laajuudessa kuin eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii. Eläinsairaalan toiminta-alueen kuntien järjestämisvastuiden uudenlainen määrittely, joka voisi merkitä järjestämisvastuiden supistumista, olisi kuitenkin omiaan jonkin verran rajaamaan yliopiston roolia julkisena palveluntuottajana ja vähentämään yliopiston kunnilta saamia korvauksia.

Eläinlääkintähuoltolain mukaan Yliopistollisen eläinsairaalan julkisten palvelujen toiminta-alueeseen kuuluu Uudenmaan ja Päijät-Hämeen maakuntiin kuuluvia alueita. Tällä hetkellä sairaalalla on sopimus eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitetun peruseläinlääkäripalvelun ja/tai kiireellisen eläinlääkärinavun tarjoamisesta Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen, Espoon seudun ympäristöterveyden, Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen sekä Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän kanssa. Eläinsairaalan toimipisteet ovat Helsingin Viikissä (Pieneläinsairaala ja Hevossairaala) ja Mäntsälässä (Tuotantoeläinsairaala, jossa hoidetaan myös pieneläimiä tuotantoeläinten ohella).

Toiminta-alueeseen kuuluu sekä maaseutumaisia alueita että tiheitä kaupunkialueita. Alueen kunnissa on palvelutarpeisiin liittyen eroja seura- ja harrastuseläimiä koskevien palvelujen osalta. Nykyiset palvelusopimukset koskevat erityisesti tuotantoeläimille tarvittavien palvelujen ja kiireellisen eläinlääkärinavun tuottamista, jotka säilyisivät edelleen kuntien vastuulla. Seura- ja harrastuseläinten perustasoiset palvelut ovat myös laajasti kuuluneet yliopiston sekä kuntien tai ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden välisiin sopimuksiin.

Ehdotettua valtioneuvoston päätöksiin liittyvää muutosta ei ole mahdollista toteuttaa ilman vaikutusta yliopiston asemaan, sillä eläinlääkintähuoltolain mukainen eläinsairaalan tuottamia palveluja koskeva rahoitusratkaisu lähtee siitä, että yliopistolle säädetty rooli ei saa rasittaa yliopiston sijaintialueen kuntia enempää kuin se, että kunnat järjestäisivät tarvitsemansa palvelut omana toimintanaan. Tätä on perustuslakivaliokunta pitänyt tärkeänä arvioidessaan uuden eläinlääkintähuoltolain suhdetta kuntien itsehallintoon (PeVL 49/2022 vps. 2).

Esityksessä katsotaan, että voimassa olevaan vanhaan lakiin verrattuna eläinlääkintähuoltolaki muutoksen jälkeenkin olennaisesti parantaisi yliopiston palvelujen asemaa, sillä lakisääteisyys turvaisi eläinsairaalan palveluntuotannon jatkuvuuden vapaaehtoista, julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön puitteissa tapahtuvaa sopimista paremmin. On myös otettava huomioon, että seura- ja harrastuseläimiä varten järjestettävät palvelut eivät voimassa olevan lain mukaan kuulu kunnan järjestämisvastuuseen silloin, kun alueella on riittävästi yksityistä tarjontaa. Ehdotettu lainmuutos sen sijaan jättäisi kaupungeille voimassa olevaa lakia paremmin joustovaraa oman järjestämisvastuunsa määrittelyssä, esim. asiakashintojen kohtuullisuuden varmistamiseksi.

4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Eläinten hyvää hoitoa ja niiden kärsimysten lievittämistä pidetään itsestään selvänä normina kulttuurissamme. Eläinlääkäripalvelujen saatavuus on perusedellytys eläinten terveydelle ja hyvinvoinnille. Keskeinen merkitys on kipua ja kärsimystä aiheuttavien sairauksien hoidolla, mutta myös eläinten terveyden ylläpitoon ja sairauksien ennaltaehkäisyyn liittyvillä palveluilla, välttämättömällä synnytytavulla sekä eläinten lopetuksella eläinsuojelullisin perustein. Hyvinvoivilla ja terveillä kotieläimillä on myönteisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia myös sitä kautta, että ne luovat perustan huoltovarmuuden kannalta tarpeelliselle elintarviketuotannolle sekä vähentävät tartuntataudeista ja esimerkiksi antibioottien liikkakäytöstä ihmisten terveydelle aiheutuvia riskejä. Lisäksi useissa tutkimuksissa on todettu, että suhde hyvinvoivaan eläimeen parantaa ihmisen elämänlaatua. Erityisesti seura- ja harrastuseläimillä on myönteisiä vaikutuksia mm. elämänhallintaan, emotionaalisuuteen, toiminnallisuuteen ja itsetuntoon.

Kunnallinen eläinlääkintähuolto turvaa välttämättömät eläinten sairauksien hoitoon tai niitä ehkäisevään terveydenhuoltoon liittyvät palvelut kaikille elintarviketuotannossa käytettäville eläimille riippumatta siitä, ovatko ne maa- vai vesieläimiä. Samat palvelut järjestetään turkistuotannossa käytettäville eläimille. Eläinlääkärit eivät kuitenkaan hoida kaikkiin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä tekemällä yksittäisiä sairaskäyntejä, vaan esimerkiksi sikoja ja siipikarjaa varten palvelut tuotetaan pääasiassa tekemällä säännöllisin väliajoin terveydenhuoltokäyntejä eläinten pitopaikoissa.

Tuotantoeläimiä kasvatetaan joka puolella Suomea, mutta useiden eläinlajien osalta alueellinen keskittyminen on suurta. Maassa oli keväällä 2023 noin 821 000 nautaa lähes 7 800 tilalla. Nautoista yli puolet oli Pohjanmaan maakuntien alueella tai Pohjois-Savossa. Nautojen määrä on vähentynyt noin kymmenellä prosentilla ja nautatilojen määrä noin 40 prosentilla viimeisen kymmenen vuoden aikana. Lämpaita oli vuonna 2023 noin 122 000 noin 1 160 tilalla. Eniten lämpaita on Varsinais-Suomen, Lapin ja Pohjanmaan maakuntien alueilla.

Sikojen lukumäärä vuonna 2023 oli 982 000, mikä on noin neljänneksen vähemmän kuin kymmenen vuotta sitten. Sikatiloja on vajaat 700, ja niistä suurin osa sijaitsee Suomen lounais- tai länsiosissa. Broilereiden kasvatuspaikkoja oli mainittuna vuonna reilut 13 miljoonaa 179 tilalla, ja kanapaikkoja oli noin 4,4 miljoonaa vajaalla 260 tilalla. Siipikarjasta reilut 85 prosenttia on Varsinais-Suomessa, Satakunnassa ja Etelä-Pohjanmaalla. Turkistuotannon ydinaluetta ovat Etelä- ja Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnat. Poroja on noin 200 000 poronhoitoalueella, johon kuuluu Lapin maakunta sekä osa Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien alueista.

Uusi eläinlääkintähuoltolaki mahdollistaa voimassa olevan lain tavoin tarvittavan kiireellisen avun kuten hoidon tai eutanasian ympäri vuorokauden paitsi tuotantoeläimille myös muille vakavasti sairaille kotieläimille. Kattava maanlaajuinen päivystysjärjestelmä on olemassa vain kunnallisena palveluna. Kiireettömät sairauksien ehkäisyyn ja hoitoon liittyvät palvelut muille kuin tuotantoeläimille tulevat turvatuksi kunnan viimesijaisen järjestämisvastuun kautta.

Eläinlajeista eläinlääkäripalveluja tuotetaan eniten koirille ja kissoille. Koiria on maassa noin 800 000 (vuoden 2023 luku). Kissojen määrästä ei ole luotettavaa tietoa. Tilastokeskus arvioi vuonna 2020 kissojen määräksi noin 590 000, kun taas Suomen Kissaliiton arvioin mukaan Suomessa olisi 800 000–1 300 000 kissaa.

Kunnallisten eläinlääkäripalvelujen ulkopuolella ovat nyt ja olisivat jatkossakin koe-eläimet, joiden hyvinvointiin liittyvistä vaatimuksista säädetään tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetussa laissa (497/2013). Laissa edellytetään, että

eläinkokeita suorittavalla toiminnanharjoittajalla on pätevä henkilöstö sekä nimetty eläinlääkäri eläinlääkintähuoltoon ja eläinten hyvinvointiin ja kohteluun liittyvää neuvontaa varten. Kunnallinen eläinlääkintähuolto ei myöskään kata eläintarhaeläimiä. Eläintarhan pitäjän velvollisuutena on eläinten hyvinvoinnista annetun lain mukaan huolehtia suunnitelmallisesti eläinten ennaltaehkäisevästä terveydenhuollosta, sairauksien hoidosta ja eläinten ruokinnasta.

Myöskään luonnonvaraiset eläimet eivät kuulu eläinlääkintähuoltolaissa säädettyjen palvelujen soveltamisalaan. Eläinten hyvinvoinnista annetun lain mukaisena velvollisuutena kunnan on kuitenkin huolehdittava järjestämälleen eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen sairaiden tai vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta. Lisäksi mainitussa laissa on säännökset avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan harjoittamisesta. Julkiselle sektorille ei ole säädetty hoitolatoiminnan järjestämisvelvollisuutta.

Ehdotetuista muutoksista huolimatta eläinlääkintähuoltolaki turvaisi eläinten omistajien ja haltijoiden mahdollisuuden saada jatkossakin perustasoisia julkisia eläinlääkäripalveluja kotieläimilleen siten, että palveluja on saatavilla kaikkina aikoina kohtuullisella etäisyydellä ja kohtuuhintaisesti. Järjestämisvastuun määrittelyn muutos voisi aiheuttaa sen, että joillakin alueilla olisi jatkossa tarjolla seura- ja harrastuseläinten kiireettömiä peruspalveluja aiempaa vähemmän kunnallisina palveluina tai että näistä palveluista perittäisiin osalla alueista markkinaperusteinen hinta. Tämä voisi nostaa näistä eläinlääkäripalveluista eläinten omistajille aiheutuvia kustannuksia. Toisaalta kuntien velvollisuutena olisi turvata alueella tarvittavien palvelujen riittävä saatavuus ja kohtuuhintaisuus tarvittaessa julkisen palvelutuotannon keinoin. Tätä kautta esitys turvaisi eri kuntien asukkaiden yhdenvertaisuutta. Vielä voimassa oleva vanha laki jättää kunnan järjestämisvastuun ulkopuolelle seura- ja harrastuseläinten kiireettömät palvelut, joita on tarjolla yksityisillä markkinoilla määrältään riittävästi, eikä laki siten huomioi palvelujen kohtuuhintaisuuteen liittyviä näkökohtia. Julkisen sektorin ja yksityisen sektorin palvelun hintaeroja tasoittaisi se uuden lain sääntely, jonka mukaan kunta voi periä kunnaneläinlääkärin vastaanotolla annetusta hoidosta aiheutuvista kustannuksista aiempaa suuremman osan asiakasmaksuina. Maksuja koskeviin säännöksiin ei ehdoteta nyt muutoksia.

Lakiin ehdotetuilla kunnallisen palvelukokonaisuuden joustavuutta lisäävillä elementeillä kuten poikkeuksella markkinaperusteisesti hinnoiteltavia palveluja koskevasta yhtiöittämisvelvollisuudesta olisi asiakasnäkökulmasta myönteisiä vaikutuksia. Lisääntyvä joustavuus mahdollistaisi sen, että kunta voisi rajatusti täydentää järjestämisvastuun piiriin kuuluvia palveluja muilla tarpeelliseksi katsottavilla täydentävillä palveluilla ilman samoja epävarmuuksia, joita liittyy kuntalain mukaisten yhtiöittämispoikkeusten tulkintaan. Täydentävillä palveluilla (esim. kuvantamistutkimukset, tietyt leikkaukset) olisi mahdollisuus joissakin tilanteissa estää eläinten kuljetus jatkohoitoon pitkienkin etäisyyksien päähän.

4.2.5 Yritysvaikutukset

Suomessa on ainakin 120 aktiivisesti toimivaa ketjuun kuulumatonta eläinlääkäriasemaa sekä runsaasti eläinlääkäriasemaketjuun kuuluvia vastaanottoja. Yksin suurimmalla alalla toimivalla yrityksellä on noin 40 eläinlääkäriasemaa tai eläinsairaala ja yli 30 prosentin markkinaosuus yksityisistä pieneläinklinikoista. Lisäksi on useita rekisteriin merkittyjä yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajia, joiden toiminta on pienimuotoista tai satunnaista. Yksityisiä eläinlääkäripalveluja tarjotaan eniten kotitalouksissa pidettäville seura- ja harrastuseläimille sekä hevosille, mutta noin 100 yksityisen sektorin eläinlääkäriä tuottaa palveluja myös tai ainoastaan tuotantoeläimille.

Vuonna 2022 Tilastokeskuksen toimialaluokituksessa (TOL 2008) luokkaan 75000 ”Eläinlääkintäpalvelut” luokiteltujen yritysten liikevaihto oli noin 364 miljoonaa euroa ja

kannattavuutta kuvaava kokonaispääoman tuotto prosentti 17,5, kun yritysten hyvän kannattavuuden viitteellisenä ohjearvona pidetään yli 10 prosentin lukemaa. Kyseiseen luokkaan luokiteltujen yritysten määrä (1 747) eroaa kuitenkin merkittävästi eläinlääkintähuoltolain mukaiseen yksityisistä eläinlääkäripalvelun tuottajista pidettävään rekisteriin merkittyjen palveluntuottajien määrästä (n. 562). Eroa selittää mm. se, että luokkaan luokitellaan varsinaisten eläinlääkäripalvelujen lisäksi myös eläinhierojien ja -fysioterapeuttien palvelut. Lisäksi luokkaan kirjautuu myös kunnaneläinlääkäriresurssi (noin 340 henkilötyövuotta vuosittain), sillä eläinlääkintähuoltolain mukainen palkkioiden laskutusjärjestelmä edellyttää kunnaneläinlääkäriltä toiminimeä. Kunnaneläinlääkärien palkkioiden määrästä voidaan saada kattavat tiedot vasta uuden eläinlääkintähuoltolain voimaantulon jälkeen. Johtuen mainituista tilastointiin liittyvistä seikoista sekä luokiteltujen yritysten koossa, luonteessa ja toiminnan aktiivisuudessa olevasta vaihtelusta tilastoidut tiedot eivät anna kovin luotettavaa kuvaa yksityisiin eläinlääkäripalveluihin liittyvistä tunnusluvuista.

Yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien aseman ja kilpailuneutraaliteetin näkökulmasta olennaisinta uudessa laissa on kunnan järjestämisvastuuseen lukeutuvien palvelujen tarkentaminen. Kun aiempi väljä peruseläinlääkäripalvelun käsite on korvattu 14-kohtaisella palveluluettelolla, on selkeästi rajattu tietty osa kunnan toiminnasta markkinaperusteisen hinnoittelun piiriin silloin, kun alueella on kilpailutilanne. Tämä rajausta säilyisi nyt ehdotetussa laissa ennallaan, minkä lisäksi järjestämisvastuuta koskeva alueellinen harkintavalta voisi merkitä aiempaa suurempia rajoituksia kunnalliseen järjestämisvastuuseen.

Ehdotettu markkinaperusteisesti hinnoiteltavia täydentäviä palveluja koskeva yhtiöittämispoikkeus merkitsisi, että kunnat voisivat täydentää tarjoamiaan peruspalveluja joillakin laajemmilla hoitovaihtoehtoilla, kuten paremmilla diagnostisilla menetelmillä ja tietyillä leikkauksilla. Kyse olisi tiettyjen lisäpalvelujen tarjoamisesta niille kunnan asukkaalle, jotka muutenkin käyttävät kunnan palveluja, ei uusien asiakasryhmien tavoittelamisesta kunnallisen liiketoiminnan piiriin. Yhtiöittämispoikkeus olisi jonkin verran laajempi kuin kuntalain nykyinen yhtiöittämispoikkeus, mutta siihen liittyisi vaatimus oikeasuhtaisuudesta, mikä merkitsisi, että kuntien täydentävien palvelujen tarjoamiseen voitaisiin puuttua, jos sen katsottaisiin olevan ylimitoitettua ottaen huomioon kunnallisen eläinlääkintähuollon lakisääteinen toiminta sekä yksityisten palveluntuottajien alueella tarjoamat palvelut. Yhtiöittämispoikkeuksen rajausten katsotaan estävän sen, että kunnat lähtisivät kuntarakenteessa toimien laajemmin tarjoamaan esimerkiksi vaativia, erikoistasoisia eläinlääkäripalveluja.

Muutokset eivät kuitenkaan vaikuttaisi kunnalliseen päivystysjärjestelmään. Osa yksityisistä palveluntuottajista tarjoaa palveluja myös päivystysaikoina, mutta kunnallisesta päivystysjärjestelmästä luopumista ei pidetä mahdollisena ilman, että mm. eläinsuojelunäkökulmasta välttämättömien palvelujen maanlaajuinen saatavuus vaarantuu. Päivystyksen ja varallaolojärjestelyjen ylläpitäminen on usein huomattavan kallista verrattuna päiväaikaisten palvelujen tuottamiseen, ja päivystysvelvoitteet ovat eläinlääkäreille raskaita. Kunnallisen päivystysjärjestelmän hyöty yksityisen palvelusektorin näkökulmasta on, että yksityiset palveluntuottajat voivat keskittyä kustannustehokkaimpaan osaan palvelutuotannosta, kun niiden asiakkailta on mahdollista saada harvoin tarvittava päivystysaikainen palvelu kunnalta.

Uutta eläinlääkintähuoltolakia valmistellut työryhmä teki yksityisille eläinlääkäripalvelun tuottajille kyselyn, jonka avulla pyrittiin selvittämään muun muassa näiden valmiutta ottaa nykyistä suurempi rooli tuotantoeläinten palvelujen ja päivystyksen tuottamisesta. Valtaosa vastanneista ei halunnut enempää vastuuta näistä palveluista, mutta vastakkaisiakin näkemyksiä oli (HE 83/2022 vp, s. 22). Julkisesti rahoitetun päivystysjärjestelmän tarve on todettu myös

muun muassa Luonnonvarakeskuksen selvityksissä (ks. esim. ”Eläinlääkäripalveluiden kustannukset nyt ja neljässä päivystyksen muutosskenaariossa” (Niemi, J., Koikkalainen K., Högnäsbacka M, Karhula T.; Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 54/2019) <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-805-0>.

Muiden kuin eläinlääkäripalveluja tuottavien yritysten kannalta merkityksellistä olisi, että esitys turvaisi, samoin kuin muutettava laki, yritysten mahdollisuuksia saada niiden tarvitsemat eläinlääkäripalvelut kohtuullisessa ajassa ja kohtuuhintaisesti. Tämä koskisi paitsi maatalousyrittäjiä myös muita eläinalan yrittäjiä. Muussa yritystoiminnassa kuin elintarvike- tai turkistuotannossa käytettävien eläinten palveluihin soveltuisivat samat periaatteet kuin seura- ja harrastuseläinten hoitoon. Tämä merkitsisi, että kunnat päättäisivät palvelujen järjestämisestä alueellisen arvioinnin perusteella, ja palvelujen tuotanto voisi jatkossa olla osalla alueista yksityisten palveluntuottajien varassa silloin, kun yleiset edut eivät vaadi palvelujen järjestämistä julkisina palveluina esimerkiksi kohtuullisten hoitomatkojen ja hintojen turvaamiseksi.

4.2.6 Maaseutuvaikutukset

Toimivilla julkisilla eläinlääkäripalveluilla on erityisen suuri merkitys maaseutualueilla, jotka kattavat noin 95 prosenttia Suomen pinta-alasta ja joilla asuu vakituisesti noin 1,6 miljoonaa henkilöä. Perustasoisia eläinlääkäripalveluja tulee olla saatavilla näillä alueilla, myös harvaan asutulla maaseudulla, kohtuullisessa ajassa ja sellaisella hinnalla, että eläinten omistajilla on muun muassa matkustamisen aiheuttamat kustannukset huomioon ottaen tosiasialliset mahdollisuudet käyttää palveluja. Ehdotuksen katsotaan turvaavan syrjäseutujen palvelut vastaavalla tavalla kuin vanha ja uusi laki.

Harvaan asuttujen alueiden eläinlääkäripula on laajalti ongelma EU-alueella. Kysymys ei silloin ole niinkään siitä, että koulutetuista eläinlääkäreistä olisi yleisesti pulaa, vaan siitä, että eläinlääkärit mieluiten työskentelevät suurilla klinikoilla suurissa kaupungeissa. Näin he välttyvät epäsuotuisilta työajoilta ja työoloilta (mm. ilta-, yö- ja viikonloppupäivystykset, pitkät ajomatkat, näistä johtuvat pitkät työvuorot). Lisäksi pitkät etäisyydet palveluihin merkitsevät sitä, että yhä harvemmat eläinten omistajat hakeutuvat korkeiden kustannusten takia asiakkaiksi, mikä taas merkitsee pienempiä tuloja eläinlääkäreille. Tavanomaista on myös se, että eläinlääkärit haluavat keskittyä vain lemmikkieläinten hoitoon. Rekrytointiongelmat ovat yleensä sitä suuremmat, mitä pienempi alueen eläintiheys on.

Suomen väestötiheys on alle viidennes EU:n keskiarvosta, minkä vuoksi etäisyyksiin liittyvän ongelman merkitys on Suomessa moninkertainen muuhun EU-alueeseen nähden. Ongelma vaatii ratkaisuksi keskeisimpien perustasoisien eläinlääkäripalvelujen määrittelyä SGEI-palveluiksi erityisesti syrjäisillä alueilla. Ehdotettu muutos, joka liittyy SGEI-palvelukokonaisuuden määrittelyyn alueellisiin tarpeisiin ja alueelliseen päätöksentekoon perustuen, mahdollistaa tämän sekä sitä kautta turvaa eläimiin liittyvän yritystoiminnan ja harrastamisen edellytyksiä sekä lemmikkieläinten pitämisen mahdollisuuksia maaseudulla.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuuta koskevassa ehdotuksessa on kyse sellaisista muutoksista, joita eläinlääkintähuoltolakiin on komission antaman valtioneuvoston päätöksen mukaisesti tehtävä, jotta uusi laki voi tulla voimaan. Vaikka valtakunnallisesti määritellyn järjestämisvastuun muuttaminen alueellisesti määritettäväksi SGEI-kokonaisuudeksi on periaatteellisesti merkittävä muutos, muutosten vaikutusten arvioidaan olevan edellä esitetyn mukaisesti kohtuullisen vähäisiä. Ehdotetulla tavalla tehtynä

lain muuttaminen olisi mahdollista ilman eläinlääkintähuoltolain tavoitteiden vaarantumista. Muut vaihtoehdot, sikäli kuin sellaisia voidaan ylipäätään hahmottaa, merkitsisivät koko järjestelmän ja lain tavoitteiden kannalta olennaisesti suurempaa muutosta.

Ehdotetulle muutokselle ei ole sitä vaihtoehtoa, että vanha laki jätettäisiin voimaan, sillä siinä olevat kilpailuneutraliteettisäätelyyn liittyvät ristiriitaisuudet olivat keskeisenä syynä uuden lain säätämislle.

6 Lausuntopalaute

Esityksestä on pyydetty lausunto seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Ruokavirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, aluehallintovirastot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Suomen Kuntaliitto, Kunta- ja hyvinvointialueuetoönantajat KT, kunnat, ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueet, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, Eläinten Terveys ETT ry, SEY Suomen Eläinsuojelu, Animalia ry, Elintarviketeollisuusliitto, Suomen Eläinlääkäriliitto, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto, Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ry sekä Kuluttajaliitto.

Lausuntoaika oli 18.12.2023–31.1.2024. Lausuntoja saatiin 41, joista vajaat kaksi kolmannesta oli kuntien ja kunnallisten yhteistoiminta-alueiden lausuntoja.

Lähes kaikissa lausunnoissa kannatettiin tai ei ainakaan vastustettu sitä, että eläinlääkäripalveluja koskevan järjestämisvastuun määrittelyssä on mahdollista tehdä alueellista kokonaisarviointia. Myös ehdotetut tarveharkinnan toteuttamiseen liittyvät kriteerit saivat kannatusta. Eräissä lausunnoissa esitettiin kuitenkin huolta siitä, voiko esityksellä olla myös kielteisiä vaikutuksia eri kuntien asukkaiden yhdenvertaisuuteen.

Useissa lausunnoissa ehdotettiin joitakin lisäyksiä järjestämisvastuun enimmäislaajuutta määrittävään palveluluetteloon. Esille nousivat monet seura- ja harrastuseläimiä varten tuotettavat palvelut, erityisesti kuvantamispalvelut ja luettelon ulkopuolelle jäävät leikkaukset. Luetteloa on käsitelty runsaasti eläinlääkintähuoltolain kokonaisuudistusta koskeneen hallituksen esityksen (HE 83/2022 vp) käsittelyn yhteydessä, eikä lausuntokierroksella ole noussut esiin varsinaisia uusia asiaan liittyviä näkökohtia. Luettelo vastaa kunnissa tällä hetkellä tarjottavien palvelujen vähimmäistasoa, minkä vuoksi luettelon laajentaminen merkitsisi uusia tehtäviä osalle kunnista. Kyse on myös luettelosta, joka on esitetty Euroopan komissiolle neuvottelujen yhteydessä. Uuden lainsäädännön mukaan kaikilla kunnilla olisi mahdollisuus tarjota lausunnoissa esille nostettuja palveluja markkinahintaisina.

Yhtiöittämisvelvollisuutta koskeva poikkeussäännös oli lausuntokierroksella nyt ehdotettua laajemmassa muodossa ja jakoi voimakkaasti lausunnonantajien mielipiteitä. Kunnat ja niitä edustavat tahot sekä muun muassa eläinsuojelujärjestöt kannattivat voimakkaasti poikkeusta, sillä ne katsoivat sen lisäävän palvelujen järjestämiseen tarvittavaa joustavuutta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto piti poikkeusta kilpailuneutraliteetin näkökulmasta liian laajana ja sen rajaamista välttämättömänä. Työ- ja elinkeinoministeriö lausui, että eläinlääkäripalveluja koskevan järjestämisvastuuta laajemman yhtiöittämispoikkeuksen tarkoituksenmukaisuus tulee arvioida ensisijaisesti kansallisesti. Ministeriö ei kuitenkaan kannattanut ehdotettua poikkeusta ja katsoi, että sikäli kuin sellainen kuitenkin säädettäisiin, tulisi markkinaperusteisen hinnoittelun vaatimuksen noudattamiseen sekä noudattamisen todentamiseen kiinnittää erityistä huomiota. Myös valtiovarainministeriö suhtautui varuksellisesti ehdotettuun poikkeukseen.

Evidensia eläinlääkäripalvelut Oy vastusti poikkeusta voimakkaasti painottaen erityisesti näkemystään siitä, että perustason ylittävät palvelut eivät kuulu yhteiskunnan vastuulle. Jatkovalmistelussa poikkeusta rajattiin.

Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta, useat Yliopistollisen eläinsairaalan toiminta-alueen kunnat, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Suomen Eläinlääkäriliitto katsoivat, että kunnallisen järjestämismääräysten osin uudenlainen määrittely ja sen heijastusvaikutukset yliopistolle uudessa eläinlääkintähuoltolaissa säädettyyn rooliin julkisena palveluntuottajana voivat olla omiaan vaarantamaan koulutuksen ja tutkimuksen kannalta riittävän potilasaineksen saantia ja Yliopistollisen eläinsairaalan rahoitusta. Esityksessä kuitenkin katsotaan, että lakiin valtioneuvoston päätösten vuoksi tarvittavaa muutosta ei ole mahdollista toteuttaa siten, että muutoksella ei olisi vaikutuksia yliopiston tuottamien palvelujen asemaan. Ei ole mahdollista säätää, että tietyt kunnat joutuisivat rahoittamaan sellaisia yliopiston palveluja, jotka eivät kuulu kuntien itsensä järjestämismääräysten piiriin.

Suuri osa lausunnonantajista ehdotti, että lain voimaantuloa tai soveltamista tulisi siirtää lausuntovaiheessa ehdotettua ajankohtaa eli vuoden 2025 alkua myöhemmäksi, jotta kunnilla olisi aikaa tehdä tarvearvioinnit, suunnitelmat ja päätökset ja jotta kunnalliset yksiköt ehtisivät saada valtakunnallista ohjeistusta riittävän ajoissa. Esityksen jatkovalmistelussa lain voimaantulosäännöstä koskevaa ehdotusta muutettiin siten, että voimaantulo olisi vuoden 2026 alusta. Lausunnoissa myös katsottiin, että SGEI-palvelujen tukeen liittyvä raportointi tulee olemaan kunnille haastavaa ja että sitä koskien tulee saada valtiolta riittävä ohjaus.

Useat Itä-Suomen kunnat ja yhteistoiminta-alueet ovat ehdottaneet eläinlääkintähuoltolain säännösten muuttamista siten, että valtio korvaisi eläinlääkäreiden tekemän eläinsuojelutyön lisäksi kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan tekemän eläinsuojeluvalvontatyön. Esitykseen ei ole jatkovalmisteluvaiheessa sisällytetty tähän liittyviä ehdotuksia, mutta maa- ja metsätalousministeriössä on käynnistetty muutosehdotusta ja sen vaikutuksia koskeva selvitystyö. Jos ehdotuksen toteuttamista päädyttäisiin selvityksen perusteella ehdottamaan, muutosehdotus voitaisiin liittää valmisteilla olevaan eläinten hyvinvointilain eräitä muutoksia koskevaan esitykseen.

Lausuntotiivistelmä ja lausunnot ovat luettavissa esityksen hankesivuilla. <https://mmm.fi/hanke2?tunnus=MMM047:00/2023>.

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Lain tarkoitus ja soveltamisala. Pykälän 1 momenttiin sisältyvää eläinlääkäripalvelujen saatavuutta koskevaa lain tavoitesäännöstä muutettaisiin. Momentin mukaan lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä kansanterveyttä erityisesti varmistamalla eläinlääkäripalvelujen laatu sekä turvaamalla yhdenvertaiset, toimivat ja kohtuuhintaiset julkiset eläinlääkäripalvelut koko maassa. Koska ehdotuksen mukaan julkisten palvelujen järjestämismääräysten ei enää olisi sisällöltään yhdenmukainen kaikilla alueilla, momentin sanamuotoa muutettaisiin poistamalla maininta *julkisista* palveluista ja lisäämällä maininta julkisen vallan velvollisuudesta huolehtia palvelujen saatavuuden turvaamisesta. Kunnilla olisi tarvearvioinnin kautta velvollisuus varmistaa laissa säädettyjen välttämättömien peruspalvelujen saatavuus siinäkin tapauksessa, että kunnat eivät itse kaikilta osin järjestäisi näitä palveluja.

Pykälän 3 momentissa viittaus kumottuun eläinsuojelulakiin kohdistettaisiin eläinten hyvinvoinnista annettuun lakiin.

2 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa viittaus eläinsuojelulakiin kohdistettaisiin eläinten hyvinvoinnista annettuun lakiin.

8 §. Yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut. Pykälään siirrettäisiin 9 §:ään sisältyvä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömiä eläinlääkäripalveluja koskeva luettelo. Luettelon sisältö ei muuttuisi, mutta pykälän johdantokappaleen muotoilu muutettaisiin, jotta kävisi ilmi, että luettelon mukaiset palvelut kuuluvat julkiseen järjestämisvastuuseen *tarvittavilta osin*, eivät välttämättä kokonaisuudessaan. Luettelo osoittaisi jatkossa järjestämisvastuuseen sisältyvän palveluvalikoiman enimmäislaajuuden.

Luettelon siirtämiselle on säädösteknisiä perusteita. Eläinlääkintähuoltolain useissa säännöksissä viitataan 9 §:n mukaisiin palveluihin, kun tarkoitetaan kuntien järjestämisvastuuseen sisältyviä palveluja. Jos 9 § rajataan jatkossakin koskemaan vain näitä palveluja, voidaan välttää näiden viittaussäännösten muutostarve.

Nykyisessä 8 §:ssä säädetään siitä, keiden henkilöiden ja minkä yhteisöjen omistamia tai pitämiä kotieläimiä varten kuntien on tuotettava palveluja. Esityksen mukaan tämä säännös siirtyisi 10 §:ään.

9 §. Eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuu. Pykälässä säädettäisiin eläinlääkäripalveluja koskevan kunnallisen järjestämisvastuun määräytymisperusteista.

Pykälän 1 momentin mukaan kunkin järjestäjän järjestämisvastuun laajuus määräytyisi alueellisten tarpeiden perusteella. Järjestämisvastuun määrittelyssä tulisi kuitenkin ottaa huomioon pykälässä säädetyt järjestämisvastuun sisältöä koskevat vähimmäisvaatimukset ja muut vastuun määrittelyä tarkentavat kriteerit.

Lain 3 §:n 4 momentin mukaan järjestäjällä tarkoitetaan laissa kuntaa sekä myös kuntayhtymää ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-aluetta siltä osin kuin ne hoitavat tehtäviä kuntalain mukaisessa yhteistoiminnassa.

Järjestämisvastuuseen kuuluisivat ainakin pykälän 2 momentissa mainitut palvelut. Näitä olisivat 8 §:n mukaisen luettelon mukaiset peruspalvelut elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettäville eläimille sekä kiireellinen eläinlääkäriapu kaikille eläimille. Kuten edellä on todettu, kiireellinen eläinlääkäriapu tarkoittaa sellaista eläimen äkillisen ja vakavan sairastumisen, vahingoittumisen tai sairauden vaikeutumisen edellyttämää välitöntä arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai eläimen merkittävää kärsimystä, sekä eläimen lopetusta eläinsuojelullisin perustein. Eläinlääkintähuoltolakia koskevassa hallituksen esityksessä (mm. sivut 19–21) todetaan, että selvitysten ja kyselyjen mukaan erityisesti ympärivuorokautiseen eläinlääkäripäivystykseen sekä hyötyeläinten palveluihin kohdistuu merkittäviä saatavuusongelmia ja että näiden palvelujen toteuttaminen yksityisen sektorin toimintana ei luultavasti onnistuisi suurimmassa osassa maata. Tämän vuoksi katsotaan, että kunnat eivät voi jättää näitä palveluja järjestämättä.

Kiireelliseen eläinlääkäriapuun voi sisältyä paitsi 8 §:n luettelossa tarkoitettua hoitoa myös sen edellyttämiä hoidon tarpeen arviointiin liittyviä toimenpiteitä. Vaikka ei olisi esitetöjen perusteella ja ilman eläinlääkäriin kliinistä tutkimusta ilmeistä, että eläin tarvitsee kiireellistä hoitoa, mutta olisi selviä viitteitä siitä, että tällainen hoito voi olla tarpeen, eläimen ottaminen tutkittavaksi kuuluisi kiireelliseen eläinlääkäriapuun ja siten kuntien järjestämisvastuuseen.

Pykälän 3 momentin mukaan muut 8 §:n mukaiset palvelut kuuluisivat järjestämisvastuuseen siltä osin kuin niiden järjestäminen olisi tarpeen kyseisten palvelujen riittävän ja kohtuuhintaisen alueellisen saatavuuden sekä 2 momentin mukaisten ja muiden järjestäjälle eläinlääkintähuoltolaissa säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaamiseksi.

Tämä muotoilu mahdollistaa EU-oikeudessa tarkoitettujen yleisen edun mukaisten tarpeiden aluekohtaisen arvioinnin. Lähtökohtana on alueellinen markkinatilanne ja arvio siitä, missä määrin yksityinen tarjonta on riittävä vastaamaan alueen asukkaiden tarpeisiin saada lain tavoitesäännöksessä mainitut yhdenvertaiset, toimivat ja kohtuuhintaiset eläinlääkäripalvelut. Kuten edellä on todettu, tarvearvioon liittyy palvelukohtaisen arvioinnin lisäksi myös sen arviointi, millaista palvelukokonaisuutta oman tuotannon ylläpitäminen ja säädettyjen eläinlääkintähuollon tehtävien hoituminen kullakin alueella käytännössä vähintään edellyttää.

Seura- ja harrastuseläinten perustasoisten, muuksi kuin kiireelliseksi eläinlääkäriavuksi lukeutuvan palvelun sisällyttämiselle järjestämisvastuuseen voi siis olla alueesta riippuen erilaisia perusteita. Syynä voi olla se, että yksityisiä palveluja ei ole lainkaan tarjolla tai että niiden saatavuus tai kattavuus on riittämätön. Puutteet voivat liittyä esim. aukioloaikoihin, palveluissa oleviin toimenpide- tai eläinlajikohtaisiin rajauksiin tai palvelujen korkeaan hintaan.

Järjestäjän oman tuotannon turvaamiseen liittyvät perustelut voivat liittyä etenkin siihen, että palveluja ei välttämättä saada järjestettyä muutoin kuin tietynlaisena minimikokonaisuutena, johon sisältyy myös seura- ja harrastuseläimille tuotettavia tuettuja palveluja. Käytännössä kiireellinen eläinlääkäriapu määrittää kunnallisen eläinlääkäripalvelun tarpeen alueella. Asiaa on käsitelty edellä mm. jaksossa 4.2.2. Ehdotetun muutoksen, samoin kuin uuden lain, keskeinen tavoite on turvata kunnallisen eläinlääkintähuollon toimintamahdollisuudet ilman niitä ongelmia, joita vanha laki sisältää. Kuntien velvoittaminen jakamaan peruspalvelut yhtiöittämisvelvollisuuden takia erillisiin, epätarkoituksenmukaisiin osiin sekä mm. eläintautivalmiuden kannalta tärkeän virkaeläinlääkäriresurssin tästä johtuva huomattava supistuminen merkitsisivät olennaista haittaa toimintojen järjestämiselle. Toimiva palvelukokonaisuus saattaakin edellyttää kaikkien 8 §:ssä mainittujen palvelujen järjestämistä myös tilanteissa, joissa alueella olisi myös markkinaehtoista eläinlääkäripalvelua. Tällöin järjestäjä voisi perustella kaikkien 8 §:ssä mainittujen palvelujen järjestämisen muilla eläinlääkintähuoltolaissa säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaamisen tarpeella.

Ei ole myöskään kohtuullista eikä käytännön toiminnan kannalta edes mahdollista, että välttämättömien peruspalvelujen järjestämiseen ja saatavuuteen vaikuttavien muusta laista johtuvien velvollisuuksien kuten yhtiöittämisvelvollisuuden olemassaolo voisi vaihdella nopeatahtisesti riippuen pelkästään yksityisten palvelutarjoajien markkinoille tulosta ja heidän palvelutarjontansa ja esim. aukioloaikojensa muutoksesta. Tulkinnanvaraiset ja vaihtuvat vaatimukset ja ovat ongelmallisia oikeusvarmuuden, ennakoitavuuden ja palvelujen käytännön järjestämisen näkökulmasta. Järjestäjillä on aina viimekätinen järjestämisvastuu kaikkien 8 §:n mukaisten palvelujen osalta, joten sillä on velvollisuus reagoida toimialueella ilmenevään markkinapuutteeseen kuten yksityisen palvelutoiminnan poistumiseen markkinoilta. Julkisten peruspalvelujen turvaamista varmistaa se, että järjestäjä ei olisi pakotettu tekemään rajuja muutoksia kuten toimintojen olennaista alasajoa reagoidakseen yksityisen palvelutarjonnan äkillisiin muutoksiin, jotka eivät välttämättä edes ole pysyviä.

Kunnan olisi seurattava alueen yksityisten tarjontaa ja arvioitava, miten sen olennaiset muutokset mahdollisesti vaikuttavat järjestämisvastuuseen tai järjestettävien palvelujen mitoitukseen. Pykälässä ei kuitenkaan olisi säännöksiä siitä, millä aikavälillä järjestäjien tulisi tehdä järjestämisvastuunsa laajuutta koskevat uudelleenarvioinnit. Käytännössä uudelleenarviointi ja muutostarpeisiin vastaaminen ovat sidoksissa kunnallisen päätöksenteon

ja talousarvion frekvenssiin sekä muun muassa viroissa toimivaan henkilöstöön liittyviin menettelyihin. Kuntien toiminnan aikajännettä arvioitaessa onkin otettava huomioon myös kohtuullisuusnäkökohdat, vaikka tärkeää on myös pyrkiä varautumaan tuleviin ongelmiin siten, että palvelujen alueelliseen saatavuuteen syntyvät puutteet saadaan estettyä. Kohtuullisuusnäkökohdat voivat edellyttää, että markkinatilanteen uuden kokonaisarvioinnin ja siitä johtuvan muutoksiin vastaamisen aikavälinä on vähintään taloussuunnitelmakausi eli 3 vuotta. Tämä tarkasteluväli on yhtenevä muun muassa sen kanssa, mitä julkisista hankinnoista annetun lain 15 §:n 3 momentissa säädetään avoimuusilmoitukseen liittyvän markkinakartoituksen aikajänteestä.

Yksityisen palvelutarjonnan ja markkinapuutteen arviointiin liittyvät kilpailulainsäädännön tulkinnat lähtevät siitä, että aluemäärittelyissä ratkaisevia eivät ole hallinnolliset rajat kuten kuntien tai yhteistoiminta-alueiden rajat, vaan on mahdollista, että saman hallinnollisen alueen sisälläkin on palvelutarpeen näkökulmasta keskenään erilaisia alueita. Palvelutarpeen osalta arvioinnissa on keskeistä, että eläinten omistajilla on mahdollisuus saada palvelut lain vaatimalla tavalla eli kohtuullisen etäisyyden päästä ja kohtuullisessa ajassa. Näiden kohtuullisuusvaatimusten tulkintaa on ohjattu eläinlääkäripalveluja koskevaan valtakunnalliseen suunnitelmaan sisällytettävien yleisten tavoitteiden kautta. Palvelujen tarpeen arviointia varten on jatkossakin tarkoitus luoda valtakunnallisen tason ohjeistusta, jonka avulla pyritään turvaamaan arviointiin riittävästi yhdenmukaisuutta kuitenkin rajoittamatta liikaa paikalliset olosuhteiden huomioon ottamiseen liittyvää kunnallisten viranomaisten harkintavaltaa.

Pykälän 4 momentiksi siirtyisi nykyinen 10 §:n 6 momentti, jonka mukaan järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen mitoituksessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut. Ehdotetun 3 momentin kriteereihin sisältyy jo se lähtökohta, että silloin kun 8 §:n mukaisia kiireettömiä palveluja tuotetaan seura- ja harrastuseläimille alueella, jolla on myös yksityistä tarjontaa, palveluja tuotetaan vain se määrä, jota muiden järjestäjälle säädettyjen tehtävien tarkoituksenmukainen hoito edellyttää. Tähän vaikuttaa käytännössä erityisesti se, kuinka suuri eläinlääkäriresurssi tarvitaan, jotta päivystysjärjestelmä saadaan toimivaksi. Kunnallisten palvelujen tarkoituksenmukaista mitoitusta olisi kuitenkin arvioitava myös tuotantoeläinten kiireettömien palvelujen osalta, sillä osalla alueista on myös näitä eläimiä koskevaa yksityistä tarjontaa.

Kunnalliset päätökset voidaan kuntalain 143 §:n mukaan panna täytäntöön mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta, ellei valitusviranomainen kiellä täytäntöönpanoa tai ellei kyseessä olisi tilanne, jossa täytäntöönpano tekisi valituksen hyödyttömäksi. Säännöksen katsotaan riittävällä tavalla turvaavan kunnan mahdollisuuden täyttää lakisääteiset velvoitteensa sekä välttämättömien eläinlääkäripalvelujen jatkuvuuden.

Pykälä ei koskisi muita kuin 8 §:n luetteloon sisältyviä palveluita huolimatta siitä, että kunta päättäisi tuottaa tällaisia palveluina markkinahintaa alemmalla hinnalla sellaisella syrjäisellä alueella, jolla ei ole kilpailutilannetta markkinoilla. Tällaisiin palveluihin sovelletaan, mitä 17 §:ssä säädetään asiakasmaksujen perimisestä sekä palvelujen laatuun liittyvistä vaatimuksista.

10 §. Eläinlääkäripalvelujen saatavuus. Pykälän 1 momenttiin siirtyisi 8 §:stä säännös, jonka mukaan järjestämisvastuuseen kuuluvien palvelujen tulee olla saatavilla niitä kotieläimiä varten, joiden omistajan tai haltijan asuin- tai kotipaikka on järjestäjän alueella. Säännöksessä edellytetään lisäksi, että eläinten pitopaikassa annettavat palvelut ovat saatavilla järjestäjän alueella pidettäviä kotieläimiä varten.

Pykälän nykyinen 1 momentti, jonka mukaan järjestäjän tulee huolehtia, että järjestämismääräyksiin kuuluvia eläinlääkäripalveluja on saatavilla arkipäivisin ainakin virka-aikaan, siirtyisi 2 momentiksi.

Pykälän 3 momenttiin yhdistettäisiin kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuutta koskevat nykyiset 2 ja 3 momentit. Kiireellisen eläinlääkäriavun määrittely kuitenkin poistettaisiin tästä yhteydestä, koska käsite määriteltäisiin jo ehdotetun 9 §:n 2 momentissa.

Pykälän 4 ja 5 momentti säilyisivät ennallaan. Niissä säädetään palvelujen saatavilla olosta palveluiden käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen sekä siitä, milloin palvelut tulee järjestää siten, että eläinlääkäri tuottaa palvelun eläinten pitopaikassa.

Kuten edellä on esitetty, eläinlääkäripalvelujen mitoittamista koskeva pykälän 6 momentti siirtyisi 9 §:ään.

15 §. *Järjestäjän perimät maksut järjestämismääräyksiin kuuluvista eläinlääkäripalveluista.* Pykälän 4 momenttiin sisältyy valtioneuvostolle säädetty valtuus antaa tarkempia säännöksiä luetteloon sisältyvistä palveluista perittävien maksujen kohtuullisuutta koskevasta vaatimuksesta siltä osin kuin kyse on eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ja kansanterveyden turvaamisen kannalta kaikkein keskeisimpinä pidettävistä palveluista. Tarkoitus on, että asetuksenantovaltuutta käytetään vain, jos tiettyjen maksujen enimmäismäärien asettamiselle ilmenisi erityisiä perusteita. Eläinlääkäripalveluja koskevan järjestämismääräyksen uudenlaisen muotoilun vuoksi momentissa olisi tarpeen täsmentää, että valtuussäännös koskee vain niistä palveluista perittäviä maksuja, jotka kuuluvat julkiseen järjestämismääräykseen.

17 §. *Muiden kuin järjestämismääräykseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen järjestäminen.* Yhtiöittämisvelvollisuutta koskeva pykälän 3 momentti ehdotetaan muutettavaksi. Nykyiseen momenttiin sisältyy viittaus kuntalaisia kunnalle säädettyyn velvollisuuteen antaa kilpailutilanteessa markkinoilla harjoitettava toiminta osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi. Tästä kuntalain 126 §:ssä säädetystä velvollisuudesta on poikkeuksia lain 127 §:ssä. Eläinlääkäripalveluihin voi soveltua lähinnä pykälän 1 momentin 1 kohdan mukainen poikkeus, joka koskee vähäiseksi katsottavaa toimintaa.

Vähäisyyden tulkintaan liittyy kuitenkin ongelmia. Kuntalakiä koskeneen hallituksen esityksen (HE 268/2014 vp) mukaan vähäisellä toiminnalla tarkoitetaan laissa satunnaisista toimintaa markkinoilla sekä toimintaa, jolla ei ole markkinavaikutuksia tai ne ovat vähäisiä. Satunnaisella toiminnalla tarkoitetaan, että kunta ei voi suunnitella toimintaansa siten, että se tuottaa jatkuvasti tavaroita ja palveluja markkinoille. Vähäisyyttä tulisi perustelujen mukaan tulkinta tiukasti eikä sitä voida arvioida pelkästään toiminnan vähäisen osuuden perusteella.

Vähäisyydskriteeriin liittyvät edellä mainitut tulkinnat ja epävarmuudet voivat johtaa siihen, että kunnat ovat varovaisia tarjoamaan lakisääteisiä peruspalveluja täydentäviä palveluja, vaikka niille olisi yleisten etujen näkökulmasta rajatusti tarvetta. Tähän on kiinnitetty huomiota myös eläinlääkintähuoltolakiä koskeneessa eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä (MmVM 21/2022 vp). Tämän vuoksi momenttiin sisällytettäisiin eläinlääkintähuollon erityistarpeista lähtevä poikkeus yhtiöittämisvelvollisuudesta. Ehdotuksessa olisi kyse kuntalain 127 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista erityissäännöksistä. Mainitun kohdan mukaan yhtiöittämisvelvollisuus ei sovellu silloin, kun muussa laissa säädetään nimenomaisesti, että kunta voi tuottaa palveluja markkinoille, vaikka se toimisi kilpailutilanteessa.

Kunnallisen eläinlääkintähuollon asiakkaiden näkökulmasta on etu, jos kunnat voivat tarjota myös tiettyjä tarpeelliseksi katsottavia järjestämistä vastuuseen kuulumattomia palveluja. Ehdotettu säännös selkeyttäisi oikeustilaa ja lisäisi kunnalliseen järjestelmään sellaista joustavuutta, jonka avulla voitaisiin esimerkiksi tietyissä tilanteissa välttää sairaiden eläinten siirrot muualle jatkohoitoon. Esitykseen sisältyvät ehdotukset kuntien järjestämistä vastuuta koskevien kriteerien uudelleen muotoilusta voivat rajata kuntien lakisäateistä roolia osalla alueista sekä kasvattaa markkinaperusteisen hinnoittelun piiriin kuuluvien palvelujen osuutta kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista. Tämä muutos lisää yhtiöittämisvelvollisuuteen liittyviä epävarmuuksia ja ongelmia ja sitä kautta tarvetta poikkeukselle. Yhtiöittämispoikkeus olisi myös omiaan vähentämään kuntien motivaatiota ylitulkita järjestämistä vastuunsa laajuutta säädettyjen kriteereiden valossa, sillä ehdotus tarjoaisi niille mahdollisuuksia tarjota 8 §:ssä tarkoitettuja peruspalveluja lemmikkieläimille markkinahinnalla ilman yhtiöittämiseen liittyvien esteitä ja haasteita. Tätä kautta poikkeuksella olisi myös kilpailuneutraaliteetin näkökulmasta positiivisia vaikutuksia.

Poikkeus ei olisi kuitenkaan rajaton, vaan siihen liittyisi vaatimus palvelutuotannon oikeasuhtaisuudesta. Tarkoitus ei ole, että kunnat järjestäisivät varsinkaan erikoistasoisia eläinlääkäripalveluja suurella volyymilla tai lähtevät laajentamaan toimintaansa, vaan tällaisilla palveluilla on katsottu olevan kunnallisessa toiminnassa korkeintaan rajattu, täydentävä rooli. Ehdotetun momentin mukaan yhtiöittämättä kilpailutilanteessa tarjottavien palvelujen tuotannon tulisi sisältönsä ja mitoituksensa osalta olla oikeasuhtaista ottaen huomioon julkisen eläinlääkintähuollon perustehtävä sekä yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien asema. Kunnallisen eläinlääkintähuollon tehtävänä on turvata asukkaiden tarpeita vastaavat toimivat eläinlääkäripalvelut, ei kilpailla yksityisen palvelutuotannon kanssa. Lähtökohtana tulisi olla, että eläinten omistajat hankkivat erikoistasoisen hoidon yksityisiltä eläinlääkäripalvelun tuottajilta. Mikäli yhtiöittämispoikkeukseen liittyvä vaatimus oikeasuhtaisuudesta ei täytyisi, Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi kilpailulain 30 a §:n edellytysten täytyessä velvoittaa yhtiöittämään toiminnan.

Jos pykälässä tarkoitettuja palveluja järjestettäisiin muutoin kuin kilpailutilanteessa markkinoilla, kuntalaisissa säädetty yhtiöittämisvelvollisuus ei sovellu. Kyse voisi olla lähinnä sellaisista syrjäisistä alueista, joilla ei ole erikoistasoisten eläinlääkäripalvelujen yksityistä tarjontaa ja joille tällaisen tarjonnan syntyminen ei kunnan liiketoiminnasta riippumatta ole todennäköistä.

18 §. *Yliopistollisen eläinsairaalan tuottamat julkiset eläinlääkäripalvelut.* Pykälän 1 momentissa viitataan Helsingin yliopiston tuottamien palvelujen osalta nykyisessä 9 §:ssä olevaan palveluluetteloon. Viittaussäännöksen sanamuotoa muutettaisiin, jotta kävisi selväksi, että yliopiston rooliin julkisena palveluntuottajana kuuluu tuottaa toiminta-alueellaan *järjestäjien järjestämistä vastuuseen* kuuluvia luettelon mukaisia eläinlääkäripalveluja.

Koska ehdotuksen mukaan kuntien järjestämistä vastuissa voi olla eroja, muutoksella selkeytettäisiin sitä, että yliopistolla oleva julkisen palveluntuottajan rooli ei voisi lainmuutoksen jälkeenkään olla tietyn kunnan osalta laajempi kuin kunnan itsensä rooli. Momentissa säilyisi säännös, jonka mukaan yliopisto tuottaa palveluja siinä laajuudessa kuin eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii. Tämä merkitsee, että yliopiston rooli voisi tarvittaessa olla suppeampi kuin kunnan rooli, vaikka mahdollisuus lienee melko teoreettinen.

Pykälän 4 momenttiin tehtäisiin pitkälti teknisluonteinen muutos. Momentissa säädetään, että yliopisto on tuottaessaan pykälän mukaisia eläinlääkäripalveluja velvollinen noudattamaan niitä kunnallisille järjestäjille säädettyjä eläinlääkäripalvelujen saatavuuteen ja laatuun liittyviä

velvollisuuksia, joista säädetään momentissa viitatuissa pykälissä. Viittaus 9 §:ään poistettaisiin, sillä ehdotuksen mukaan se koskisi jatkossa vain kunnallisen järjestämisvastuun laajuudesta ja kunnallisen palvelutuotannon mitoituksesta päättämistä.

33 §. *Julkisin varoin tuettuja eläinlääkäripalveluja koskeva avoimuus- ja raportointivelvollisuus.* SGEI-päätöstä sovellettaessa on noudatettava SGEI-järjestelmään sisältyviä avoimuus- ja raportointivelvoitteita. Lisäksi on huomioitava kirjanpidon eriyttämistä koskevia vaatimuksia, mikäli toimija tuottaa myös muita palveluja kuin SGEI-palveluja.

Pykälään sisältyvät jo säännökset, jotka koskevat yleistä taloudellista etua koskevan julkisen tuen avoimuusvaatimuksia kuten eriluonteisten kustannusten eriyttämistä ja läpinäkyvyyttä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, josta kävisi ilmi, että tuki kuntien järjestämisvastuuseen kuuluviin eläinlääkäripalveluihin raportoidaan komissiolle EU:n valtioneuvoston mukaisesti. Pykälän otsikossa ehdotetaan mainittavaksi avoimuusvelvoitteen lisäksi raportointivelvollisuus. Raportointivelvollisuus on tukiviranomaisilla eli kunnilla. Näiden tehtävänä olisi momentin mukaan toimittaa tiedot hallinnonalasta vastaavalle maa- ja metsätalousministeriölle. Maa- ja metsätalousministeriö toimittaa tiedot kootusti työ- ja elinkeinoministeriölle ja tämä edelleen komissiolle.

37 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momentin voimaantulosäännös, jonka mukaan lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella, muutettaisiin. Koska voimaantulosäännös on johtunut tarpeesta saada Euroopan komission näkemys valtioneuvoston soveltamisesta julkisiin eläinlääkäripalveluihin ja koska komission kanssa käyty neuvotteluprosessi on päätynyt, ehdotetaan, että eduskunta säätäisi lain tulemaan voimaan 1.1.2026.

38 §. *Siirtymäsäännökset.* Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että järjestäjällä, joka ei lain voimaantullessa perisi maksuja vastaanotolla hoidettavien eläinten omistajilta tai haltijoilta, olisi 15 §:n 1 momentissa tarkoitettujen maksujen perimisen aloittamiseen lain voimaantulosta laskettava vuoden siirtymäaika. Muutettavassa pykälässä säädetty kahden vuoden siirtymäaika vaikuttaa tarpeettoman pitkältä ottaen huomioon, että eläinlääkintähuoltolaki ehdotetaan tulemaan voimaan vasta vuonna 2026.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esitykseen ei sisälly määräyksenantovaltuuksia eikä uusia asetuksenantovaltuuksia. Eläinlääkintähuoltolain 15 §:n 4 momenttiin sisältyvään asetuksenantovaltuuteen ehdotetaan tehtäväksi esitetyistä muutoksista johtuva teknisuonteinen täsmennys, joka ei muuta valtuuden sisältöä. Asetuksenantovaltuus koskee mahdollisuutta säätää eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden turvaamisen kannalta keskeisimmistä eläinlääkäripalveluista perittävien maksujen enimmäismääristä. Säännös sisältyy lakiin siltä varalta, että joidenkin toimenpiteiden enimmäishintojen yhtenäistämiseen ilmenisi jatkossa erityistä tarvetta asiakkaiden yhdenvertaisuus ja julkisten palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen.

9 Voimaantulo

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Ehdotettu laki merkitsee, että kuntien tulee tehdä ennen uuden lain ehdotettua voimaantuloa eli ennen vuotta 2026 päätökset eläinlääkäripalveluja koskevien järjestämisvastuiden laajuudesta sekä toteuttaa järjestämisvastuun ulkopuolelle jäävien palvelujen markkinaperusteinen hinnoittelu. Ehdotetun voimaantuloajan katsotaan mahdollistavan päätösten valmistelun.

Pidempää siirtymää ei ehdoteta, koska palvelujärjestelmän valtiontukisääntöjen mukaisuuteen liittyvät ongelmat on tarpeen korjata mahdollisimman pian.

10 Toimeenpano ja seuranta

Ehdotetun sääntelyn toimivuutta on tarkoitus seurata lain täytäntöönpanoon liittyvän viranomaisten ja sidosryhmien välisen yhteistyön sekä lakiin liittyvän viranomaisvalvonnan kautta. Tarvittaessa teetetään kunnallisia eläinlääkäripalveluja koskevan järjestelmän toimivuutta koskevia erillisiä jälkiarviointeja.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

11.1 Kuntien itsehallinto

Perustuslain 121 §:n mukaan kuntien hallinnon tulee perustua asukkaiden itsehallintoon. Kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan kunnallinen itsehallinto merkitsee erityisesti kuntalaisten oikeutta itse valitsemiinsa hallintoelimiin sekä kunnan oikeutta päättää itse taloudestaan (PeVL 14/1986 vp). Tavallisella lailla ei voida puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi (PeVL 31/1996 vp). Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään korostanut, että kuntien tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoritua velvoitteistaan (PeVL 16/2014 vp, s. 2/II ja siinä mainitut lausunnot).

Eläinlääkintähuoltolaki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Perustuslakivaliokunta käsitteli lausunnossaan (PeVL 49/2022 vp, s 2–3) eläinlääkäripalvelujen järjestämistä suhteessa perustuslain 121 §:ään. Vaikka esitys merkitsi osalla alueista kuntien järjestämistä laajentumista seura- ja harrastuseläimiä koskevien palvelujen osalta, perustuslakivaliokunta ei pitänyt esitystä ongelmallisena suhteessa kunnalliseen itsehallintoon ja rahoitusperiaatteeseen. Valiokunta kiinnitti kuitenkin kuntien itsehallinnon näkökulmasta huomioita eräisiin Helsingin yliopiston asemaa koskevien säännösten muotoiluihin. Lausunto on tältä osin otettu huomioon maa- ja metsätalousvaliokunnan tekemissä ja eduskunnan hyväksymissä muutosehdotuksissa.

Nyt ehdotettu muutos jättäisi, samoin kuin vielä voimassa oleva vanha laki, kunnille harkintavaltaa sen arvioinnissa, miltä osin järjestämistä suhteeseen sisältyy myös muita kuin kiireelliseksi eläinlääkäriavuksi luokiteltavia seura- ja harrastuseläinten perustasoisia palveluja. Ehdotus ei merkitsisi muutosta niihin säännöksiin, jotka mahdollistavat kunnille aiempaa suuremman harkinnan asiakasmaksujen perintää koskien. Edellä esitetyt seikat huomioon ottaen esityksen ei katsota olevan ongelmallinen suhteessa perustuslain 121 §:ään.

11.2 Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että yhdenvertaisuusvaatimus edellyttää lähtökohtaisesti samanlaista kohtelua muun muassa asuinpaikkaan katsomatta (PeVL 24/2017 vp, s. 4, PeVL 59/2001 vp s. 2). Perustuslakivaliokunta on kunta- ja palvelurakennemuutostusta arvioidessaan pitänyt tärkeänä, että uudistusta toimeenpantaessa kiinnitetään vakavaa huomiota maan eri osissa olevien kuntien asukkaiden yhdenvertaiseen kohteluun (PeVL 37/2006 vp, s. 2–3). Perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Perustuslakivaliokunta onkin vakiintuneesti todennut, ettei yleisestä

yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (ks. esim. PeVL 11/2012 vp, s 2 ja siinä viitatu lausunnot). Keskeistä on, voidaanko kulloisetkin erottelut perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla (Ks. esim. PeVL 75/2014 vp, PeVL 67/2014 vp, PeVL 31/2014 vp, PeVL 46/2006 vp, s. 2).

Ehdotetut muutokset merkitsisivät, että järjestämisvastuun laajuudessa olisi alueellisia eroja ja että laajuus määrittyisi kunnallisen päätöksenteon kautta alueellisen tarveharkinnan perusteella. Ehdotuksen ei katsota olevan ongelmallinen eri kunnissa asuvien henkilöiden yhdenvertaisuuden kannalta, sillä kuten edellä on todettu, kaikilla kunnilla olisi yleisen edun kannalta välttämättömien eläinlääkäripalvelujen osalta aina viimesijainen järjestämisvastuu silloin, kun palvelujen riittävä ja kohtuuhintainen alueellinen saatavuus ei olisi muutoin turvattu.

11.3 Elinkeinovapaus

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on katsonut, ettei viranomaisille lähtökohtaisesti kuuluvien hallintotehtävien hoitaminen kuulu perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvatu elinkeinovapauden piiriin. Perustuslain säännöstä elinkeinovapaudesta ei voida tulkita niin, että se esimerkiksi edellyttäisi avaamaan julkisten hallintotehtävien hoitamisen vapaalle kilpailulle (PeVL 27/2012 vp, s. 3, PeVL 21/2010 vp, s. 6 ja niissä viitatu lausunnot). Sen sijaan lakisäateisen järjestämisvastuun ulkopuolisten palveluiden tarjoaminen kuuluu lähtökohtaisesti elinkeinovapauden piiriin. Uudessa eläinlääkintähuoltolaissa ja siihen nyt esitetyissä muutoksissa on otettu huomioon tämä erottelu, kun muun muassa asiakasmaksuja koskevissa säännöksissä on aiempaa selvemmin eriytetty toisistaan järjestämisvastuuseen kuuluvat palvelut ja muut palvelut. Viimeksi mainittuja palveluja koskevat säännökset on yhteensovitettu kilpailuoikeuden vaatimuksiin.

11.4 Sivistykselliset oikeudet

Helsingin yliopiston asemaa koskevalla 18 §:n sääntelyllä on kytkentä perustuslain 16 §:än. Pykälän 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtenäinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta opetusta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Pykälän 3 momentin mukaan tieteen ja ylimmän opetuksen vapaus on turvattu.

Uuden eläinlääkintähuoltolain mukainen Helsingin yliopiston rooli julkisena eläinlääkäripalvelujen tuottajana olisi voimassa olevaan sääntelyyn nähden uusi. Nykyisin Yliopistollisen eläinsairaalan palveluista on sovittu yliopiston ja eläinsairaalan toiminta-alueen kuntien kesken vapaaehtoisuuteen perustuvilla sopimuksilla.

Perustuslakivaliokunta on eläinlääkintähuoltolakia koskevassa lausunnossaan todennut, että yliopistojen itsehallinnon kannalta merkityksellisiä ovat paitsi lain säännökset yliopiston tuottamista eläinlääkäripalveluista maksettavista korvauksista myös säännökset yliopistolle osoitettavan palveluntuottamistehtävän rajoituksista. Perustuslakivaliokunnan mielestä tuottamistehtävä on tältä kannalta asianmukaisesti rajattu siihen laajuuteen, jota eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii. (PeVL 49/2022 vp, s 3). Esitys ei poistaisi tätä rajausta tai kuntien velvollisuutta maksaa korvauksia Yliopistollisen eläinsairaalan tuottamista palveluista.

Kuntien järjestämisvastuiden uudenlaisen määrittelyn kautta yliopiston rooli julkisena palveluntuottajana voi kuitenkin jonkin verran rajautua ja sen myötä yliopiston kunnilta saamat korvaukset voivat vähentyä. Lain mukainen rahoitusratkaisu perustuu nimittäin siihen, että korvausvelvollisuus yliopistolle ei voi rasittaa eläinsairaalan toiminta-alueen kuntia enempää kuin mitä niiden oma palveluntuotanto aiheuttaisi. Muutoksen ei kuitenkaan arvioida haittaavan eläinsairaalan opetus- ja tutkimustoiminnan kannalta välttämättömän potilasaineksen saantia muutettavaksi ehdotettuun lakiin verrattuna niin merkittäväällä tavalla, että perustuslaissa turvattujen sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen vaarantuisi. Muutoksen jälkeenkin Yliopistollisen eläinsairaalan palvelujen asema olisi edelleen vahvempi kuin nykyinen vanhan lain mukainen, hankintalainsäädännön mukaisista kuntien kilpailutuksista riippuvainen asema.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinlääkintähuoltolain (285/2023) 1 §, 2 §:n 1 kohta, 8–10 §, 15 §:n 4 momentti, 17 §:n 3 momentti, 18 §:n 1 ja 4 momentti, 33 §, 37 §:n 1 momentti sekä 38 §:n 3 momentti seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä kansanterveyttä erityisesti varmistamalla eläinlääkäripalvelujen laatu sekä turvaamalla julkisen vallan toimenpitein yhdenvertaiset, toimivat ja kohtuuhintaiset eläinlääkäripalvelut koko maassa.

Tässä laissa säädetään eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä, ohjauksesta ja valvonnasta.

Tässä laissa säädetään lisäksi elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja eläinten hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläintautien vastustamistyöstä kunnissa. Näistä säädetään myös:

- 1) elintarvikelaissa (297/2021);
- 2) eläintautilaissa (76/2021);
- 3) eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa (517/2015);
- 4) eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (693/2023);
- 5) eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006);
- 6) eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014);
- 7) eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021).

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *kotieläimellä* kesyä eläintä, jota ihminen pitää ja hoitaa hyödyn, seuran tai harrastuksen vuoksi, poroa, tarhattua nisäkästä, lintua ja mehiläistä sekä vesiviljelyeläintä, ei kuitenkaan tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013) soveltamisalaan kuuluvaa eläintä tai eläintä, jota pidetään eläinten hyvinvoinnista annetun lain 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettussa eläintarhassa;

8 §

Yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut, jotka turvataan tarvittavilta osin julkisen järjestämisvastuun kautta, ovat:

- 1) yleistutkimus ja terveydentilan arviointi eläinten terveyden todentamiseksi;

- 2) kissojen ja koirien tunnistusmerkintä;
- 3) eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säästösten muuttamisesta ja kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 ("eläinterveysäännöstö") 25 artiklassa, sekä elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelmat;
- 4) rokotus;
- 5) loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet;
- 6) suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät perustoimenpiteet tai, jos se on toimenpiteen laajuus tai vaatavuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, jatkohoitoon lähettäminen;
- 7) sarvien ja sarven aiheiden poistaminen naudoilta ja vuohilta;
- 8) lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito elintarviketuotantoa varten pidettäville naudoille, sioille, lampaille, vuohille ja poroille;
- 9) kastraatio naudalle, sialle, lampaalle, vuohelle, porolle, koiralle ja kissalle sekä sterilisaatio kissalle;
- 10) sairaan eläimen kliininen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi, tavanomaisten näytteiden ottaminen ja pikatestaus tai toimittaminen laboratoriotutkimuksiin eläimen sairauden syyn selvittämiseksi sekä tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkotutkimuksiin;
- 11) sairaalle elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävälle eläimelle tarvittava hoito, jota on mahdollista antaa eläimen pitopaikassa ja johon kuuluu myös nautaeläimen juoksumahaleikkaus;
- 12) perustasoinen ensiapuluonteinen hoito, jota tarvitaan muulle kuin 11 kohdassa tarkoitettulle eläimelle, johon kuuluvat ruoansulatuskanavan ja virtsateiden häiriöiden konservatiivinen hoito, tulehdus- ja kiputilojen hoito, sokin hoito, metabolisten häiriöiden hoito, haavojen ompelu, muu vastaava enintään vähäisiä kirurgisia toimenpiteitä sisältävä hoito, tavanomaisimpien pienten kotieläinten luunmurtumien immobilisaatio sekä hoitoon liittyvä välttämätön jatkokäsittely tai lääkehoito ja tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkohoitoon;
- 13) synnytysapu, johon kuuluvat keisarileikkauksista nautojen, lampaiden, vuohien ja kissojen keisarileikkaus;
- 14) eläimen lopetus.

9 §

Eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuu

Kunkin järjestäjän järjestämisvastuun laajuus määräytyy alueellisten tarpeiden perusteella ottaen huomioon, mitä tässä pykälässä säädetään.

Järjestäjän tulee järjestää 8 §:n mukaiset palvelut ainakin elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettäville eläimille. Lisäksi tulee järjestää sellainen eläimen äkillisen ja vakavan sairastumisen, vahingoittumisen tai sairauden vaikeutumisen edellyttämä välitön arviointi ja hoito, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai eläimen merkittävää kärsimystä, sekä eläimen lopetus eläinsuojelullisin perustein (*kiireellinen eläinlääkäriapu*).

Muut 8 §:n mukaiset palvelut kuuluvat järjestämisvastuuseen siltä osin kuin niiden järjestäminen on tarpeen kyseisten palvelujen riittävän ja kohtuuhintaisen alueellisen saatavuuden sekä 2 momentissa mainittujen ja muiden järjestäjälle tässä laissa säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaamiseksi.

Järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen mitoituksessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut.

10 §

Eläinlääkäripalvelujen saatavuus

Järjestämisvastuuseen kuuluvien palvelujen tulee olla saatavilla niitä kotieläimiä varten, joiden omistajan tai haltijan asuin- tai kotipaikka on järjestäjän alueella. Eläinten pitopaikassa annettavien eläinlääkäripalvelujen tulee olla saatavilla järjestäjän alueella pidettäviä kotieläimiä varten.

Järjestäjän tulee huolehtia, että järjestämisvastuuseen kuuluvia eläinlääkäripalveluja on saatavilla arkipäivisin ainakin virka-aikaan.

Kiireellinen eläinlääkäriapu on järjestettävä sitä tarvitsevia eläimiä varten myös virka-ajan ulkopuolella. Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, kiireellistä eläinlääkäriapua on annettava kaikille järjestäjän alueella oleville kotieläimille, jollei voida pitää olosuhteisiin nähden kohtuullisena, että eläin viedään saamaan eläinlääkäriapua järjestämisvastuussa olevan järjestäjän alueelle.

Järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen tulee olla saatavilla palveluiden käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen.

Eläinlääkäripalvelut tulee järjestää siten, että eläinlääkäri käy tarvittaessa eläinten pitopaikassa, kun palveluja tuotetaan elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettäville kotieläimille, hevoseläimille sekä sellaisille muille suurikokoisille kotieläimille, joita ei voida ilman merkittävää vaivaa kuljettaa eläinlääkäriin vastaanotolle.

15 §

Järjestäjän perimät maksut järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa säädetystä maksujen kohtuullisuutta koskevasta vaatimuksesta asettamalla maksujen enimmäismäärät niiden julkiseen järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen osalta, joita pidetään eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ja kansanterveyden turvaamisen kannalta keskeisimpinä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää maksun tarkistamisesta indeksin muutoksen mukaisesti.

17 §

Muiden kuin järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Järjestäjän tuottamiin 9 §:ssä tarkoitettuja palveluja täydentäviin eläinlääkäripalveluihin ei sovelleta, mitä muualla laissa säädetään velvollisuudesta antaa kilpailutilanteessa markkinoilla harjoitettava toiminta osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi. Poikkeuksen soveltaminen edellyttää kuitenkin, että yhtiöittävä tapahtuva toiminta on sisältönsä ja mitoituksensa puolesta oikeasuhtaista ottaen huomioon järjestäjän tämän lain mukaiset tehtävät sekä yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut.

18 §

Yliopistollisen eläinsairaalan tuottamat julkiset eläinlääkäripalvelut

Yliopistollista eläinsairaala ylläpitävä Helsingin yliopisto (*yliopisto*) tuottaa 9 §:n mukaisesti järjestäjien järjestämisvastuuseen kuuluvia eläinlääkäripalveluja julkisina eläinlääkäripalveluina siinä laajuudessa kuin eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii. Palveluja tuotetaan eläinsairaalan julkisten palvelujen toiminta-alueella, johon voi kuulua Uudenmaan ja Päijät-Hämeen maakuntiin kuuluvia alueita. Poiketen siitä, mitä 10 §:ssä ja 13 §:n 2 momentissa säädetään, yliopisto vastaa tuottamiensa palvelujen saatavuudesta ja laadusta.

Yliopiston velvollisuuksiin sen tuottaessa eläinlääkäripalveluja, jotka järjestäjä korvaa, sovelletaan, mitä 8, 10, 11 ja 13 §:ssä säädetään järjestäjän velvollisuuksista.

33 §

Julkisin varoin tuettuja eläinlääkäripalveluja koskeva avoimuus- ja raportointivelvollisuus

Järjestämisvastuuseen kuuluvien julkisin varoin tuettujen eläinlääkäripalvelujen tuottajaan sovelletaan, mitä eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta annetussa laissa (19/2003) säädetään eräiden yritysten velvollisuudesta pitää erillistä kirjanpitoa tai laatia eriyttämislaskelma yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista, erilliskirjanpitoon liittyvästä avoimuusvelvollisuudesta, tietojen säilyttämisestä ja kokoamisesta sekä ministeriön ja muiden viranomaisten tiedonsaanti- ja tiedonanto-oikeuksista.

Järjestäjän tulee koota ja omien tulojensa lisäksi kuvata tiedot palkkioista, joita kunnaneläinlääkärit ovat perineet järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista, vähennettyinä palkkioiden hankkimiseen kohdistuvilla kuluilla. Edellä 1 momentissa mainitun lain säännöksiä tiedonsaanti- ja tiedonanto-oikeuksista sovelletaan myös mainittuihin tietoihin.

Tuki järjestämisvastuuseen kuuluviin eläinlääkäripalveluihin raportoidaan Euroopan unionin valtioneuvoston päätösten mukaisesti. Järjestäjien tulee toimittaa tukea koskevat tiedot maa- ja metsätalousministeriölle.

37 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026.

38 §

Siirtymäsäännökset

Järjestäjän, joka ei tämän lain voimaantullessa peri maksuja vastaanotolla hoidettavien eläinten omistajilta tai haltijoilta, tulee ryhtyä perimään 15 §:n 1 momentissa tarkoitettuja maksuja vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 11.4.2024

Pääministeri

Petteri Orpo

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

Laki

eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinlääkintähuoltolain (285/2023) 1 §, 2 §:n 1 kohta, 8–10 §, 15 §:n 4 momentti, 17 §:n 3 momentti, 18 §:n 1 ja 4 momentti, 33 §, 37 §:n 1 momentti sekä 38 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä kansanterveyttä erityisesti varmistamalla eläinlääkäripalvelujen laatu sekä turvaamalla yhdenvertaiset, toimivat ja kohtuuhintaiset *julkiset* eläinlääkäripalvelut koko maassa.

Tässä laissa säädetään eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä, ohjauksesta ja valvonnasta.

Tässä laissa säädetään lisäksi elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja eläinten hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläintautien vastustamistyöstä kunnissa. Näistä säädetään myös elintarvikelaissa (297/2021), eläintautilaissa (76/2021), eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa (517/2015), eläinsuojelulaissa (247/1996), eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014) sekä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021).

Tämän lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä kansanterveyttä erityisesti varmistamalla eläinlääkäripalvelujen laatu sekä turvaamalla *julkisen vallan toimenpitein* yhdenvertaiset, toimivat ja kohtuuhintaiset eläinlääkäripalvelut koko maassa.

Tässä laissa säädetään eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä, ohjauksesta ja valvonnasta.

Tässä laissa säädetään lisäksi elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja eläinten hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläintautien vastustamistyöstä kunnissa. Näistä säädetään myös:

- 1) elintarvikelaissa (297/2021);
- 2) eläintautilaissa (76/2021);
- 3) eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa (517/2015);
- 4) *eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (693/2023)*;
- 5) eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006);
- 6) eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014);
- 7) eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021).

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *kotieläimellä* kesyä eläintä, jota ihminen pitää ja hoitaa hyödyn, seuran tai harrastuksen vuoksi, poroa, tarhattua nisäkästä, lintua ja mehiläistä sekä vesiviljelyeläintä, ei kuitenkaan tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013) soveltamisalaan kuuluvaa eläintä tai eläintä, jota pidetään eläinsuojelulaissa tarkoitetussa eläintarhassa;

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *kotieläimellä* kesyä eläintä, jota ihminen pitää ja hoitaa hyödyn, seuran tai harrastuksen vuoksi, poroa, tarhattua nisäkästä, lintua ja mehiläistä sekä vesiviljelyeläintä, ei kuitenkaan tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013) soveltamisalaan kuuluvaa eläintä tai eläintä, jota pidetään *eläinten hyvinvoinnista annetun lain 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa* tarkoitetussa eläintarhassa;

8 §

Eläinlääkäripalvelujen järjestämismääräykset

Järjestäjä vastaa yleisen edun kannalta välttämättömien eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä alueellaan (*järjestämismääräykset*). Järjestämismääräykset sisältää eläinlääkäripalvelut niitä kotieläimiä varten, joiden omistajan tai haltijan asuin- tai kotipaikka on järjestäjän alueella, sekä eläinten pitopaikassa annettavat eläinlääkäripalvelut järjestäjän alueella pidettäviä kotieläimiä varten.

8 §

Yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut, jotka turvataan tarvittavilta osin julkisen järjestämismääräyksen kautta, ovat:

- 1) *yleistutkimus ja terveydentilan arviointi eläinten terveyden todentamiseksi;*
- 2) *kissojen ja koirien tunnistusmerkintä;*
- 3) *eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 ("eläinterveysmääräykset") 25 artiklassa, sekä elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelmat;*
- 4) *rokotus;*
- 5) *loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet;*
- 6) *suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät perustoimenpiteet tai, jos se on toimenpiteen laajuus tai vaativuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, jatkohoitoon lähettäminen;*

7) sarvien ja sarven aiheiden poistaminen naudoilta ja vuohilta;

8) lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito elintarviketuotantoa varten pidettävillä naudoilla, sioilla, lampaille, vuohille ja poroille;

9) kastratio naudalle, sialle, lampaalle, vuohelle, porolle, koiralle ja kissalle sekä sterilisaatio kissalle;

10) sairaan eläimen kliininen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi, tavanomaisten näytteiden ottaminen ja pikatestaus tai toimittaminen laboratoriotutkimuksiin eläimen sairauden syyn selvittämiseksi sekä tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkotutkimuksiin;

11) sairaalle elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävälle eläimelle tarvittava hoito, jota on mahdollista antaa eläimen pitopaikassa ja johon kuuluu myös nautaeläimen juokutusmahaleikkaus;

12) perustasoinen ensiapuluonteinen hoito, jota tarvitaan muulle kuin 11 kohdassa tarkoitettulle eläimelle, johon kuuluvat ruoansulatuskanavan ja virtsateiden häiriöiden konservatiivinen hoito, tulehdus- ja kiputilojen hoito, sokin hoito, metabolisten häiriöiden hoito, haavojen ompelu, muu vastaava enintään vähäisiä kirurgisia toimenpiteitä sisältävä hoito, tavanomaisimpien pienten kotieläinten luunmurtumien immobilisaatio sekä hoitoon liittyvä välttämätön jatkokäsittely tai lääkehoito ja tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkohoitoon;

13) synnytysapu, johon kuuluvat keisarileikkauksista nautojen, lampaiden, vuohien ja kissojen keisarileikkaus;

14) eläimen lopetus.

9 §

Järjestämisvastuuseen kuuluvat eläinlääkäripalvelut

Järjestämisvastuuseen kuuluvat seuraavat eläinlääkäripalvelut:

9 §

Eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuu

Kunkin järjestäjän järjestämisvastuun laajuus määräytyy alueellisten tarpeiden

1) yleistutkimus ja terveydentilan arviointi eläinten terveyden todentamiseksi;

2) kissojen ja koirien tunnistusmerkintä;

3) eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säästöjen muuttamisesta ja kumoamisesta ("eläinterveysäännöstö") annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 25 artiklassa, sekä elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelmat;

4) rokotus;

5) loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet;

6) suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät perustoimenpiteet tai, jos se on toimenpiteen laajuus tai vaativuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, jatkohoitona lähettäminen;

7) sarvien ja sarven aiheiden poistaminen naudoilta ja vuohilta;

8) lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito elintarviketuotantoa varten pidettäville naudoille, sioille, lampaille, vuohille ja poroille;

9) kastraatio naudalle, sialle, lampaalle, vuohelle, porolle, koiralle ja kissalle sekä sterilisaatio kissalle;

10) sairaan eläimen kliininen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi, tavanomaisten näytteiden ottaminen ja pikatestaus tai toimittaminen laboratoriotutkimuksiin eläimen sairauden syyn selvittämiseksi sekä tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkotutkimuksiin;

11) sairaalle elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävälle eläimelle tarvittava hoito, jota on mahdollista antaa eläimen pitopaikassa ja johon kuuluu myös nautaeläimen juoksutusmahaleikkaus;

12) perustasoinen ensiapuluonteinen hoito, jota tarvitaan muulle kuin 11 kohdassa mainitulle eläimelle, johon kuuluvat ruoansulatuskanavan ja virtsateiden häiriöiden konservatiivinen hoito, tulehdus- ja

perusteella ottaen huomioon, mitä tässä pykälässä säädetään.

Järjestäjän tulee järjestää 8 §:n mukaiset palvelut ainakin elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettäville eläimille. Lisäksi tulee järjestää sellainen eläimen äkillisen ja vakavan sairastumisen, vahingoittumisen tai sairauden vaikeutumisen edellyttämä välitön arviointi ja hoito, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai eläimen merkittävää kärsimystä, sekä eläimen lopetus eläinsuojelullisin perustein (kiireellinen eläinlääkäriinapu).

Muut 8 §:n mukaiset palvelut kuuluvat järjestämisvastuuseen siltä osin kuin niiden järjestäminen on tarpeen kyseisten palvelujen riittävän ja kohtuuhintaisen alueellisen saatavuuden sekä 2 momentissa mainittujen ja muiden järjestäjälle tässä laissa säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaamiseksi.

Järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen mitoituksessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut.

kiputilojen hoito, sokin hoito, metabolisten häiriöiden hoito, haavojen ompelu, muu vastaava enintään vähäisiä kirurgisia toimenpiteitä sisältävä hoito, tavanomaisimpien pienten kotieläinten luunmurtumien immobilisaatio sekä hoitoon liittyvä välttämätön jatkokäsittely tai lääkehoito ja tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkohoitoon;

13) synnytysapu, johon kuuluvat keisarileikkauksista nautojen, lampaiden, vuohien ja kissojen keisarileikkaus;

14) eläimen lopetus.

10 §

10 §

Eläinlääkäripalvelujen saatavuus

Eläinlääkäripalvelujen saatavuus

Järjestäjän tulee huolehtia, että järjestämisvastuuseen kuuluvia eläinlääkäripalveluja on saatavilla arkipäivisin ainakin virka-aikaan.

Eläimen äkillisen ja vakavan sairastumisen, vahingoittumisen tai sairauden vaikeutumisen edellyttämä välitön arviointi ja hoito, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai eläimen merkittävää kärsimystä, sekä eläimen lopetus eläinsuojelullisin perustein (kiireellinen eläinlääkäriapu) on järjestettävä sitä tarvitsevia eläimiä varten myös virka-ajan ulkopuolella.

Poiketen siitä, mitä 8 §:ssä säädetään, kiireellistä eläinlääkäriapua on annettava kaikille järjestäjän alueella oleville kotieläimille, jollei voida pitää olosuhteisiin nähden kohtuullisena, että eläin viedään saamaan eläinlääkäriapua järjestämisvastuussa olevan järjestäjän alueelle.

Järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen tulee olla saatavilla palveluiden käyttäjien kannalta kohtuullisissa

Järjestämisvastuuseen kuuluvien palvelujen tulee olla saatavilla niitä kotieläimiä varten, joiden omistajan tai haltijan asuin- tai kotipaikka on järjestäjän alueella. Eläinten pitopaikassa annettavien eläinlääkäripalvelujen tulee olla saatavilla järjestäjän alueella pidettäviä kotieläimiä varten.

Järjestäjän tulee huolehtia, että järjestämisvastuuseen kuuluvia eläinlääkäripalveluja on saatavilla arkipäivisin ainakin virka-aikaan.

Kiireellinen eläinlääkäriapu on järjestettävä sitä tarvitsevia eläimiä varten myös virka-ajan ulkopuolella. Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, kiireellistä eläinlääkäriapua on annettava kaikille järjestäjän alueella oleville kotieläimille, jollei voida pitää olosuhteisiin nähden kohtuullisena, että eläin viedään saamaan eläinlääkäriapua järjestämisvastuussa olevan järjestäjän alueelle.

Järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen tulee olla saatavilla palveluiden käyttäjien kannalta kohtuullisissa

Voimassa oleva laki

ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen.

Eläinlääkäripalvelut tulee järjestää siten, että eläinlääkäri käy tarvittaessa eläinten pitopaikassa, kun palveluja tuotetaan elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettäville kotieläimille, hevoseläimille sekä sellaisille muille suurikokoisille kotieläimille, joita ei voida ilman merkittävää vaivaa kuljettaa eläinlääkäriin vastaanotolle.

Eläinlääkäripalvelujen mitoituksessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut.

15 §

Järjestäjän perimät maksut järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa säädetystä maksujen kohtuullisuutta koskevasta vaatimuksesta asettamalla maksujen enimmäismäärät niiden eläinlääkäripalvelujen osalta, joita pidetään eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ja kansanterveyden turvaamisen kannalta keskeisimpinä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää maksun tarkistamisesta indeksin muutoksen mukaisesti.

17 §

Muiden kuin järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Kuntalaissa säädetään lisäksi järjestäjän velvollisuudesta antaa kilpailutilanteessa markkinoilla harjoitettava toiminta osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi, jos tällainen toiminta on muuta kuin vähäistä eikä muukaan

Ehdotus

ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen.

Eläinlääkäripalvelut tulee järjestää siten, että eläinlääkäri käy tarvittaessa eläinten pitopaikassa, kun palveluja tuotetaan elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettäville kotieläimille, hevoseläimille sekä sellaisille muille suurikokoisille kotieläimille, joita ei voida ilman merkittävää vaivaa kuljettaa eläinlääkäriin vastaanotolle.

15 §

Järjestäjän perimät maksut järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa säädetystä maksujen kohtuullisuutta koskevasta vaatimuksesta asettamalla maksujen enimmäismäärät niiden *julkiseen järjestämisvastuuseen kuuluvien* eläinlääkäripalvelujen osalta, joita pidetään eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ja kansanterveyden turvaamisen kannalta keskeisimpinä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää maksun tarkistamisesta indeksin muutoksen mukaisesti.

17 §

Muiden kuin järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Järjestäjän tuottamiin 9 §:ssä tarkoitettuja palveluja täydentäviin eläinlääkäripalveluihin ei sovelleta, mitä muualla laissa säädetään velvollisuudesta antaa kilpailutilanteessa markkinoilla harjoitettava toiminta osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi. Poikkeuksen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

yhtiöittämisvelvollisuutta
poikkeusperuste sovellu.

koskeva

soveltaminen edellyttää kuitenkin, että yhtiöittämättä tapahtuva toiminta on sisältönsä ja mitoituksensa puolesta oikeasuhtaista ottaen huomioon järjestäjän tämän lain mukaiset tehtävät sekä yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut.

18 §

18 §

*Yliopistollisen eläinsairaalan tuottamat
julkiset eläinlääkäripalvelut*

*Yliopistollisen eläinsairaalan tuottamat
julkiset eläinlääkäripalvelut*

Yliopistollista eläinsairaala ylläpitävä Helsingin yliopisto (*jäljempänä yliopisto*) tuottaa 9 §:ssä tarkoitettuja eläinlääkäripalveluja julkisina eläinlääkäripalveluina siinä laajuudessa kuin eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii. Palveluja tuotetaan eläinsairaalan julkisten palvelujen toiminta-alueella, johon voi kuulua Uudenmaan ja Päijät-Hämeen maakuntiin kuuluvia alueita. Poiketen siitä, mitä 10 §:ssä ja 13 §:n 2 momentissa säädetään, yliopisto vastaa tuottamiensa palvelujen saatavuudesta ja laadusta.

Yliopistollista eläinsairaala ylläpitävä Helsingin yliopisto (*yliopisto*) tuottaa 9 §:n mukaisesti järjestäjien järjestämismääräyksiin kuuluvia eläinlääkäripalveluja julkisina eläinlääkäripalveluina siinä laajuudessa kuin eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii. Palveluja tuotetaan eläinsairaalan julkisten palvelujen toiminta-alueella, johon voi kuulua Uudenmaan ja Päijät-Hämeen maakuntiin kuuluvia alueita. Poiketen siitä, mitä 10 §:ssä ja 13 §:n 2 momentissa säädetään, yliopisto vastaa tuottamiensa palvelujen saatavuudesta ja laadusta.

Yliopiston velvollisuuksiin sen tuottaessa eläinlääkäripalveluja, jotka järjestäjä korvaa, sovelletaan, mitä järjestäjän velvollisuuksista säädetään 8–11 ja 13 §:ssä.

Yliopiston velvollisuuksiin sen tuottaessa eläinlääkäripalveluja, jotka järjestäjä korvaa, sovelletaan, mitä 8, 10, 11 ja 13 §:ssä säädetään järjestäjän velvollisuuksista.

33 §

33 §

*Julkisin varoin tuettuja eläinlääkäripalveluja
koskeva avoimuusvelvollisuus*

*Julkisin varoin tuettuja eläinlääkäripalveluja
koskeva avoimuus- ja raportointivelvollisuus*

Järjestämismääräyksiin kuuluvien julkisin varoin tuettujen eläinlääkäripalvelujen tuottajaan sovelletaan, mitä eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta annetussa laissa (19/2003) säädetään eräiden yritysten velvollisuudesta pitää erillistä kirjanpitoa tai laatia eriyttämislaskelma yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä

Järjestämismääräyksiin kuuluvien julkisin varoin tuettujen eläinlääkäripalvelujen tuottajaan sovelletaan, mitä eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta annetussa laissa (19/2003) säädetään eräiden yritysten velvollisuudesta pitää erillistä kirjanpitoa tai laatia eriyttämislaskelma yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä

Voimassa oleva laki

palveluista, erilliskirjanpitoon liittyvästä avoimuusvelvollisuudesta, tietojen säilyttämisestä ja kokoamisesta sekä ministeriön ja muiden viranomaisten tiedonsaanti- ja tiedonanto-oikeuksista.

Järjestäjän tulee koota ja omien tulojensa lisäksi kuvata tiedot palkkioista, joita kunnaneläinlääkärit ovat perineet järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista, vähennettyinä palkkioiden hankkimiseen kohdistuvilla kuluilla. Edellä 1 momentissa mainitun lain säännöksiä tiedonsaanti- ja tiedonanto-oikeuksista sovelletaan myös mainittuihin tietoihin.

37 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

38 §

Siirtymäsäännökset

Järjestäjän, joka ei tämän lain voimaantullessa peri maksuja vastaanotolla hoidettavien eläinten omistajilta tai haltijoilta, tulee ryhtyä perimään 15 §:n 1 momentissa tarkoitettuja maksuja kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Ehdotus

palveluista, erilliskirjanpitoon liittyvästä avoimuusvelvollisuudesta, tietojen säilyttämisestä ja kokoamisesta sekä ministeriön ja muiden viranomaisten tiedonsaanti- ja tiedonanto-oikeuksista.

Järjestäjän tulee koota ja omien tulojensa lisäksi kuvata tiedot palkkioista, joita kunnaneläinlääkärit ovat perineet järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista, vähennettyinä palkkioiden hankkimiseen kohdistuvilla kuluilla. Edellä 1 momentissa mainitun lain säännöksiä tiedonsaanti- ja tiedonanto-oikeuksista sovelletaan myös mainittuihin tietoihin.

Tuki järjestämisvastuuseen kuuluviin eläinlääkäripalveluihin raportoidaan Euroopan unionin valtioneuvoston mukaisesti. Järjestäjien tulee toimittaa tukea koskevat tiedot maa- ja metsätalousministeriölle.

37 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026.

38 §

Siirtymäsäännökset

Järjestäjän, joka ei tämän lain voimaantullessa peri maksuja vastaanotolla hoidettavien eläinten omistajilta tai haltijoilta, tulee ryhtyä perimään 15 §:n 1 momentissa tarkoitettuja maksuja vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

